

2e Concernbericht 2023

Gemeente Bergen op Zoom

Bijlage bij raadsvoorstel RVB23-0067 d.d. 3 oktober 2023



Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Programma's	5
	2.1 Bestuur en Ondersteuning	5
	2.2 Veiligheid	10
	2.3 Beheer openbare ruimte	11
	2.4 Economie	12
	2.5 Onderwijs	14
	2.6 Sport, cultuur en recreatie	16
	2.7 Wmo en Jeugd	20
	2.8 Werk en inkomen	24
	2.9 Milieu	26
	2.10 Volkshuisvesting, leefomgeving & stedelijke vernieuwing	27
3	Paragrafen	30
	3.1 Duurzaamheid	30
	3.2 Dienstverlening	32
	3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	33
4	Grondexploitaties	35
5	Kapitaallasten en investeringen	40
6	Recapitulatie	42

1 Inleiding

Het college van burgemeester en wethouders rapporteert tweemaal per jaar over de uitvoering van de, met de gemeenteraad afgesproken, doelstellingen. In dit tweede concernbericht rapporteren we over de voortgang van de doelstellingen en wordt het verwachte financiële resultaat over 2023 bijgesteld.

We hebben in 2023 als gemeente te maken met grote opgaves, zoals de opvang van vluchtelingen, de woningbouwversnelling en hoge prijzen als gevolg van inflatie. De inflatie leidt tot hogere uitgaven. Zo is te lezen in dit concernbericht dat de hogere energieprijzen betekenen dat wij in 2023 in totaal €1,6 miljoen meer uitgaven hebben voor energie.

Vanaf het moment dat duidelijk werd dat gemeenten de opvang voor Oekraïense vluchtelingen zouden regelen, is Bergen op Zoom daar direct mee aan de slag gegaan. Vanuit het Rijk ontvangen wij gelden om Oekraïense vluchtelingen op te kunnen vangen in onze gemeente. We ontvangen per gerealiseerde gemeentelijke plek een normbedrag. Vanuit deze gelden verzorgen wij de opvang in Avondvrede en in het oude politiebureau aan de Jacob Obrechtlaan.

Ondanks, of misschien wel dankzij, gezamenlijke intensieve inspanningen blijken we niet alle gelden die we voor dit doel tot onze beschikking hebben uit hoeven te geven. Bij de Jaarstukken van 2022 hebben we €2,5 miljoen van de gelden die we in 2022 van het Rijk hebben ontvangen overgeheveld naar 2023. Daarbovenop hebben we in 2023 een bedrag van €8 miljoen ontvangen waarvan we verwachten dat we €3 miljoen niet zullen uitgeven. Voor 2024 is bovendien de verwachting dat een bedrag van €5 miljoen zal worden ontvangen en dat dit volstaat voor het bieden van een goede opvang van de Oekraïense vluchtelingen.

We stellen daarom voor om de €2,5 miljoen uit 2022 te laten vrijvallen. Voor de €3 miljoen die we dit jaar verwachten over te houden zullen we een voorstel opstellen hoe hiermee om te gaan. We leggen dit uiterlijk bij de behandeling van de Jaarstukken 2023 voor aan de gemeenteraad.

Mocht er in 2023 toch onverwacht meer geld nodig zijn voor de opvang, dan zullen we de beschikbare middelen inzetten. Op dit moment bestaat hiervoor nog geen enkele indicatie. We houden de noden van deze groep goed in het oog en organiseren en/of ondersteunen zo goed mogelijk bij de huisvesting en dagelijkse behoeften.

We zijn volop bezig met de ontwikkeling van de pijlervisies en waar al besluitvorming door de gemeenteraad heeft plaatsgevonden, zijn we gestart met de uitvoering hiervan. Hierover zult u in dit concernbericht de voortgang teruglezen. Ook kunt u in programma 7 lezen dat de uitgaven op jeugd €1 miljoen hoger zijn dan wat we in de Begroting 2023 hebben ingeschat. Oorzaken zijn een toename in de toegang bij jeugdprofessionals en een stijging van de zwaardere jeugdhulptrajecten. De voorspelbaarheid voor de jeugdzorgkosten richting het einde van het jaar is gering. We weten niet van de toename die we nu zien of die nog verder toe gaat nemen of juist gaat afnemen naar het einde van 2023. Tot slot verwachten we €820.000 meer inkomsten uit de parkeerbelasting. De toelichting hierop is opgenomen in programma 10.

Bij het 1^e concernbericht is het verwachte saldo voor 2023 bijgesteld en zagen we nadeel van €2,0 miljoen. Met de cijfers uit dit 2^e concernbericht kunnen we het saldo met €1,6 miljoen bijstellen en komen we uit op een negatief resultaat van €379.000. In de financiële samenvatting vindt u een korte toelichting hierop. In de programma's vindt u per financiële mutatie een uitgebreide toelichting. Het verwachte saldo voor 2023 blijft dus nog negatief, maar het gat naar nul wordt met dit 2^e concernbericht kleiner.

Op 19 september de Septembercirculaire 2023 verschenen. Het doorrekenen van het effect van deze circulaire op de financiën van de gemeente Bergen op Zoom is gereed nadat we dit 2^e concernbericht 2023 aan de gemeenteraad aanleveren. Daarom zijn de effecten hiervan niet opgenomen in dit 2^e concernbericht, maar worden die in een apart raadsvoorstel aan de gemeenteraad aangeboden. Dit gebeurt zo spoedig mogelijk.

Rapporteren over de voortgang van de doelstellingen

Zoals opgenomen in de financiële verordening wordt de gemeenteraad bij de tussentijdse rapportages (het 1^e en 2^e concernbericht) geïnformeerd over de voortgang van de begroting. In de Begroting 2023 is opgenomen wat we gaan doen in 2023 om de beleidsdoelstellingen te bereiken. De acties die hieruit voortkomen, zijn opgenomen in dit concernbericht.

De manier van rapporteren over de voortgang van deze acties hebben we sinds 2023 anders aangepakt. Per actie geven we met een score en percentage de voortgang aan. Op die manier willen we meer duidelijkheid en transparantie nastreven over ons beleid richting de gemeenteraad. Wanneer iets loopt zoals verwacht (groen), lichten we de actie niet altijd toe. Als een actie niet helemaal gaat zoals we hadden verwacht (geel of rood), dan lichten we dit sowieso toe.

De definities voor de scores luiden als volgt:

Groen:	Doelstelling en planning is of lijkt gehaald te worden. Er is geen bijsturing noodzakelijk. Deze acties worden soms toegelicht.
Geel:	Doelstelling en/of planning lijkt niet geheel te worden gehaald. Bijsturing is gewenst. We geven hier een toelichting op.
Rood:	Doelstelling wordt naar verwachting niet gehaald. Er is bijsturing noodzakelijk. We geven hier een toelichting op.

Financiële samenvatting

In totaal hebben de financiële bijstellingen in dit 2^e Concernbericht voor 2023 een positief effect van €1,6 miljoen. In onderstaande tabel hebben we de uitgangspositie voor het 2^e Concernbericht weergegeven en het saldo na verwerking van het 2^e Concernbericht. Alle financiële bijstellingen op de budgetten zijn opgenomen en toegelicht in de programma's van dit 2^e concernbericht.

	(bedragen in €1.000) 2023
Saldo Begroting 2023-2026 (inclusief leidend principe begrotingsoverschot)	0
Begrotingswijzigingen tot en met mei 2023	-728
Begrotingswijziging van het 1e Concernbericht 2023	-1.263
Beginstand voor het 2e Concernbericht 2023	-1.991
Begrotingswijziging van het 2e Concernbericht 2023	1.612
Effect Septembercirculaire 2023	PM
Nieuw verwacht saldo 2023 (na verwerking 2e Concernbericht 2023)	-379

Van de financiële bijstellingen is €2,2 miljoen incidenteel voordelig en €0,6 miljoen structureel nadelig. Dit geeft voor 2023 een voordelig effect van €1,6 miljoen. Het nieuwe verwachte saldo voor 2023 komt hiermee op €0,4 miljoen negatief.

Voorstellen voor het overhevelen van budgetten van 2023 naar 2024 hebben we ook in de programma's opgenomen. We hevelen budget over wanneer uitgaven die begroot waren voor 2023 niet meer in dit jaar worden uitgegeven, maar in 2024.

Elke programma begint met de rapportage over de beleidsdoelstellingen en activiteiten, zoals hierboven is toegelicht. Daarna zijn per programma de financiële bijstellingen opgenomen. Conform onze financiële verordening lichten we de wijzigingen groter dan €50.000 toe. Wijzigingen kleiner dan €50.000 melden we alleen. Per bijstelling geven we aan of het om een voor- of nadeel gaat en of het effect incidenteel (éénmalig) of structureel is. Hierbij houden we rekening met de regels van het BBV over incidenteel en structureel. Structurele effecten kunnen per jaar in omvang afwijken.

Onder de financiële bijstellingen nemen we ook de budgettaire neutrale mutaties op met een korte toelichting. Tot slot hebben we de overhevelingen van budgetten naar 2024 toegelicht. Alle bedragen in dit concernbericht ronden we af op duizenden euro's.

Na de programma's volgen de paragrafen Duurzaamheid, Dienstverlening en Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Hierna verklaren we de ontwikkelingen van de grondexploitaties nog en rapporteren we over de investeringen uit het Uitvoeringsplan 2023 en de kapitaallasten die hieruit volgen. Tot slot hebben we de recapitulatie toegevoegd waarin de financiële effecten en overhevelingen worden weergegeven in tabellen.

2 Programma's

In dit hoofdstuk rapporteren we over de voortgang in de programma's. We starten met de rapportage over de beleidsdoelstellingen. Daarna hebben we de financiële bijstellingen uitgewerkt. Deze zijn in ieder programma opgenomen in de volgorde van grootste naar kleinste mutaties. Vervolgens beschrijven we de budgettaire neutrale mutaties en de voorgestelde overhevelingen naar 2024.

2.1 Bestuur en Ondersteuning

Beleidsdoelstellingen en activiteiten 2023: Wat gaan we doen?

Nr.	Naam	Voortgang	Toelichting/acties
1.1	Samenwerking: We maken een lobby agenda		
1.1.1	Aanpak komen tot lobbyagenda afgestemd met portefeuillehouders	100%	
1.1.2	Vaststellen lobbyagenda door college	30%	De aanpak voor de lobbyagenda vraagt meer zorgvuldigheid en daarmee tijd dan eerder voorzien. Daarnaast lag de prioriteit daarbij op de zorgvuldige afhandeling van andere activiteiten. Aan de lobbyagenda wordt in het derde en vierde kwartaal van 2023 verder gewerkt, in de verwachting dat dit eind 2023 afgerond wordt.
1.1.3	Ontwikkeling standaardproducten lobbyagenda	20%	Zoals in het 1e Concernbericht is toegelicht, worden de standaardproducten ontwikkeld na vaststelling van de lobbyagenda. Ad-hoc zijn lobbyproducten opgeleverd voor o.a. de Stedelijke Regio WBW, de M7 en het werkbezoek van minister Bruins Slot (BZK).
1.1.4	Gebruik lobbyagenda voor input college richting PS en Waterschapsverkiezingen 2023	0%	Zoals in het 1e Concernbericht is toegelicht, is voor de input richting de PS verkiezingen gezamenlijk opgetrokken met de M7 (netwerk middelgrote gemeenten in NB).
1.1.5	Delen lobbyagenda met gemeenteraad d.m.v. raadsinformatiebrief	0%	Zoals in het 1e Concernbericht is toegelicht, wordt de raadsinformatiebrief verzonden ná vaststelling van de lobbyagenda door het college.
1.1.6	Herijking lobby-agenda Q2-2023	0%	Zoals in het 1e Concernbericht is toelicht is deze actie vervallen doordat er nog geen lobbyagenda was vastgesteld.
1.1.7	Herijking lobby-agenda Q4-2023	0%	De vaststelling en herijking van de lobbyagenda zullen gezamenlijk worden opgepakt.
1.1.8	Gebruik lobbyagenda voor input college richting Tweede Kamer Verkiezingen 2025	0%	Het kabinet is gevallen, waardoor verkiezingen reeds in november '23 plaatsvinden. Prioriteiten uit de lobbyagenda worden daarom al eerder ingezet richting en opvolgend aan de Tweede Kamer verkiezingen.
1.2	Samenwerking: We zetten de hele organisatie in op subsidie-verwerving		
1.2.1	Collegevoorstel evaluatie en aanpak subsidieverwerving	100%	
1.2.2	Raadsinformatiebrief evaluatie en aanpak subsidie-werving	100%	
1.2.3	Vaststellen prioriteiten subsidie-werving 2023	100%	
1.2.4	Evaluatie subsidieverwerving 2023 en prioritering 2024	20%	
1.3	Samenwerking: We nemen een actieve rol in in de 4e stedelijke regio van Noord-Brabant		
1.3.1	Vertalen Regionale Investerings Agenda in projectopdrachten	80%	
1.4	Samenwerking: We benutten regionaal, provinciaal en over de grens samenwerkingskansen		
1.4.1	Evaluatie bestuurlijke samenwerkingsverbanden	100%	
1.5	We maken werk van onze verbinding met de regio Antwerpen		

1.5.1	Bestaande verbindingen, kansen en prioriteiten en vervolgstappen bepalen voor het Beleidskader 2024	100%	
1.6	Financiën		
1.6.1	Monitoring begrotingsoverschot in reguliere p&c cyclus	100%	Continu
1.6.2	Verbetering financieel voorspellend vermogen en verkleinen afwijking begroting/realisatie	100%	Continu
1.6.3	Monitoren uitgangspunten financiële verordening in reguliere p&c cyclus	100%	Continu
1.6.4	Uitwerking stijging lokale belastingen en heffingen met maximaal de inflatie of vanwege kostendekkendheid	80%	Wordt voor 2024 in de Begroting opgenomen.
1.6.5	Eerste verfijning systematiek moederkredieten bij eerstvolgende uitvoeringsplan	100%	Gereed
1.6.6	Nadere verfijning systematiek moederkredieten in samenwerking met de Auditcommissie	100%	Gereed
1.6.7	Onderhoud gemeentelijke eigendommen op een kwaliteitsniveau dat minstens sober, degelijk en in elk geval veilig is	100%	
1.7	Bedrijfsvoering		
1.7.1	Periodieke monitoring realisatie afgesproken ombuigingen personele lasten	100%	Continu
1.7.2	Nulmeting doelmatigheid	100%	Na de implementatie van de nieuwe structuur als onderdeel van het organisatie-ontwikkeltraject wordt bekeken hoe de ombuigingen gerealiseerd kunnen worden. Naast de informatie uit de formatie benchmark zijn er ook stuurknoppen geïnventariseerd. Op basis van een lopende integrale discussie worden keuzes gemaakt die per 1 januari 2024 geëffectueerd worden. Deze worden vervolgens gemonitord.
1.7.3	Opstellen actieplan doelmatigheid	75%	
1.7.4	Uitvoering actieplan doelmatigheid	50%	De 1 ^e hermeting volgt medio 2024, als de effecten van de acties op het gebied van doelmatigheid kunnen worden geëvalueerd/gemeten.
1.7.5	1e hermeting doelmatigheid	0%	
1.7.6	Takendiscussie vanuit de TV35 en de 4 Pijlervisies	50%	Er zijn twee pijlervisies gereed en de andere twee volgen in het tweede kwartaal van 2024 zoals reeds met de gemeenteraad is besproken
1.7.7	Actieplan verbetering informatievoorziening	100%	Plan van Aanpak (actieplan) is gereed, goedgekeurd en de uitvoering is gestart. De uitvoering loopt conform plan van aanpak, eerste oplevering staat gepland eind 2023 / begin 2024.
1.7.8	Volwassenheidsniveau 3 (NOREA-model) digitale veiligheid bereikt voor incident-, wijzigings-, patch- en configuratiemanagement	50%	Groot deel van de implementatie van de processen zijn binnen de afdeling Informatisering & Automatisering gerealiseerd. Met name op configuratiemanagement moet nog een grote stap gezet worden, inmiddels is een project gestart om dit te verbeteren. Het borgen van de vier genoemde processen in de hele organisatie betreft een ander project, inmiddels ook gestart, met een doorlooptijd tot de tweede helft van 2024.
1.7.9	Actieplan hoe volwassenheidsniveau 4 bereikt kan worden voor alle maatregelen in de BIO	10%	Reeds is in het beleidskader aangegeven dat de invoering van het Verhogen Digitale Weerbaarheidsprogramma doorschuift naar 2024. Om alle maatregelen uit de BIO op niveau 4 te krijgen is toegekende budget ontoereikend en is een langere doorlooptijd nodig.

1.7.10	Werven extra medewerkers om reisdocumentenpiek 2024 e.v. op te vangen	0%	De werving van nieuwe medewerkers wordt in het derde kwartaal 2023 (waarschijnlijk in oktober) gestart.
1.7.11	Projectorganisatie opzetten voor verkiezingen Provinciale Staten maart 2023	100%	

Financiële bijstellingen

Hogere energiekosten

€289.000 nadeel (INC)

Op basis van de geldende marktprijzen zijn de energiekosten voor 2023 opnieuw berekend. Voor dit programma betekent dit dat de energiekosten €289.000 hoger uitkomen.

Duurzame digitale dienstverlening

€185.000 voordeel (INC)

Het opstarten van het project duurzame digitale dienstverlening heeft vertraging heeft opgelopen. In dit project wordt onder andere gekeken naar de vervanging van ons zaakstelsel. We hebben eerst de visie Dienstverlening opgesteld, voordat met uitvoering van het project wordt begonnen. Hierdoor geven we €185.000 niet uit in 2023. Het project wordt in 2024 opgestart en daarom stellen we voor om €50.000 over te hevelen naar 2024.

Vergoeding voor reclame aan lichtmasten

€115.000 voordeel (INC)/ €35.000 voordeel (STR)

De gemeente Bergen op Zoom heeft een concessieovereenkomst met de B.V. het Nationaal Publiciteits Bureau (NPB). Hierin zijn afspraken en bedragen opgenomen voor afdrachten voor lichtmastreclame die NPB aan de gemeente moet voldoen. De afgelopen vier jaar (2019 tot en met 2022) zijn deze facturen niet in rekening gebracht. Met de huidige concessiehouder is afgesproken dat met terugwerkende kracht de facturering alsnog wordt verstuurd en betaald. Hierdoor hebben we incidenteel meer inkomsten in 2023. Structureel betekent dit €35.000 meer inkomsten.

Kosten voor de Tweede Kamer verkiezingen

€125.000 nadeel (STR)

De vervroegde Tweede Kamerverkiezing zal in november 2023 plaatsvinden. De kosten voor de vervroegde Tweede Kamerverkiezing moeten worden betaald met de bestaande vergoeding, die is ontvangen via de algemene uitkering. Deze middelen zijn reeds gebruikt voor de organisatie van de Provinciale Statenverkiezing in maart. Er komt vanuit het rijk geen extra vergoeding voor het organiseren van de vervroegde verkiezing, daarom is er sprake van een incidenteel nadeel in 2023.

Rijksbijdrage – Saldo Meicirculaire 2023

€102.000 voordeel (STR)

Uit de Meicirculaire 2023 volgt dat de bijdrage van het Rijk aan onze gemeente per saldo toeneemt met €102.000. In totaal ontvangen we €2,2 miljoen meer van het Rijk, maar hiervan is €2,1 miljoen bedoeld voor taakmutaties. Dat betekent dat ontvangen gelden voor uitgaven aan bepaalde taken zijn bedoeld. De budgetten van deze taken zijn daarom aangepast. Deze wijzigingen zijn budgettair neutraal verwerkt in de programma's waar die taken bij horen en aangeduid met "Meicirculaire 2023".

Hogere onroerendezaakbelasting (OZB)

€90.000 voordeel (STR)

Van de Belasting Samenwerking West-Brabant (BWB) hebben we informatie ontvangen over de belastingontvangsten tot 1 juli 2023. Op basis van deze gegevens is een prognose gemaakt voor de totale opbrengst in 2023. Op het onderdeel onroerendezaakbelasting (OZB) voor woningen verwachten we €400.000 (5%) hogere opbrengsten. Bij de OZB voor niet-woningen verwachten we €310.000 (-3%) lagere opbrengsten. Dit heeft meerdere oorzaken.

Als eerste was bij de vaststelling van de tarieven de taxatie van de panden nog niet afgerond. De werkelijke waardeontwikkeling wijkt af van de waardeontwikkeling waarmee destijds rekening is gehouden. Het gevolg hiervan is dus dat we voor woningen hogere opbrengsten verwachten te realiseren en voor niet-woningen lagere opbrengsten.

Daarnaast zijn er meer woningen gereed gekomen dan waar we in de Begroting 2023 rekening mee hebben gehouden, waardoor ook over die woningen OZB geheven wordt. Tot slot is bij de niet-woningen de leegstand hoger dan verwacht, wat zorgt voor lagere OZB opbrengsten.

Lager dividend van Saver

€85.000 nadeel (INC)

Saver keerde dit jaar een lager dividend uit dan waar we in de Begroting 2023 rekening mee hebben gehouden. De oorzaak is een lager (maar wel een positief) bedrijfsresultaat in 2022. Dit is een incidentele tegenvaller.

Hoger dividend van GBE Aqua en PZEM

€61.000 voordeel (STR)

Het hogere dividend van PZEM en GBE Aqua is grotendeels structureel. Dit kan de komende jaren nog hoger uitvallen, maar dat is sterk afhankelijk van de ontwikkelingen op de energiemarkt. Het resultaat van PZEM wordt namelijk in hoge mate bepaald door het resultaat van de kerncentrale in Borsele waar de kosten stabiel/vast zijn en de opbrengsten grotendeels afhankelijk zijn van de elektriciteitsprijs.

Vervallen van pachten voor BVG-gebouw

€61.000 nadeel (STR)

Met ingang van 2023 is het Zorg- en Veiligheidshuis de Markiezaten niet meer gehuisvest in het BVG-gebouw aan Plein 13, maar aan de Rooseveltlaan. De pachten die we ontvingen van hen voor het gebruik van het BVG-gebouw worden nu niet meer geïnt. Deze inkomsten worden daarom structureel verlaagd voor de gemeente Bergen op Zoom.

Hoger dividend van BNG en Enexis

€41.000 voordeel (INC)/ €20.000 voordeel (STR)

We hebben €53.000 extra dividend ontvangen van de BNG en €8.000 van Enexis. De verwachting is dat dit hogere dividend van de BNG gedeeltelijk, voor €20.000, structureel is. Het hogere dividend van Enexis is incidenteel.

Resterende mutaties (< €50.000)

€4.000 nadeel, waarvan €44.000 nadeel INC en €40.000 voordeel STR

- Mutaties in de voorzieningen voormalig personeel, wachtgeld en pensioenen voor oud-wethouders: Incidenteel nadeel €41.000
- Werkcentrum: Structureel voordeel €40.000
- Vrijval voorziening wachtgeld gewezen bestuurders: Incidenteel voordeel €25.000
- Lagere opbrengst voor de verhuur van de Stadskelder: Incidenteel nadeel €18.000
- Leges naturalisatie: Incidenteel nadeel €10.000

Budgettaire neutrale mutaties

- Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag (€12.000, Meicirculaire 2023): We ontvangen extra gelden voor de uitvoering van deze wet via de Meicirculaire 2023.
- Beschermd wonen (€3.380.000): Vanuit het Rijk ontvangen we ieder jaar €4,2 miljoen extra voor onze regio waarbij vanaf 2022 de afspraak, tot aan invoering van het nieuwe landelijke verdeelstelsel, is gemaakt dat niet-benodigde gelden terugbetaald worden. We verwachten dat we €3,4 miljoen hiervan niet uitgeven (programma 7) en dus ook €3,4 minder ontvangen (in programma 1) van het Rijk.
- Gedeeltelijke vrijval van het frictiekostenbudget (€1.450.000): Bij de behandeling van het plan van aanpak Vernieuwen en Verbeteren van de Organisatie: "Bergen op Zoom: Dat ben jij!", in de gemeenteraad van 24 juni 2021 is een frictiekostenbudget beschikbaar gesteld van €3.500.000. Daarnaast is besloten om de verwachte incidentele WW verplichtingen ook ten laste van de

algemene reserve te brengen. Per 1 januari 2024 zijn de volgende businesscases nog niet afgerond: Business Case Museum, Business Case Educatie, Eetkamer en afboeking overhead v.a. 2022. Voor deze businesscases is een bedrag van €3.353.204 begroot. Het begrote frictiekostenbudget voor bovenstaande businesscases dient de komende jaren beschikbaar te zijn. Derhalve is de verwachting dat in 2023 een bedrag van €412.000 wordt onttrokken aan het frictiekostenbudget. Voor 2023 is een lagere onttrekking van het frictiekostenbudget van €1.450.000 geraamd.

- Businesscase Sport (€632.000): We verlagen de risicobuffer met €632.000 om in 2023 eenmalige de businesscase Sport financieel in te kunnen vullen. De risicobuffer in programma 1 wordt verlaagd, om de taakstelling in programma 6 in te vullen.
- Project woondeal West-Brabant (€240.000): Wij voeren de administratie voor de vijfde stedelijke regio en hiervoor ontvangen wij van de deelnemers een vergoeding.
- Verschuiving van budget van programma 1 (€116.000): Verschuiving naar andere programma's vanwege de nieuwe organisatiestructuur per 1 mei 2023.
- Verschuiving van budget naar programma 1 (€18.000): Verschuiving van programma 6.

Overhevelingen van budgetten van 2023 naar 2024

Pijlervisies

€545.000

Met de Toekomstvisie 3035 heeft het gemeentebestuur ervoor gekozen om van Bergen op Zoom een Beleefstad te maken. De Toekomstvisie is de overkoepelende visie waaronder de vier pijlers worden geplaatst. In 2023 is niet het volledige bedrag voor de pijlervisies benut. De werkzaamheden omtrent de pijlervisies Economie, Sociaal en veilig, Participatie en de overkoepelende werkzaamheden lopen door in 2024. De visie dienstverlening is in 2023 afgerond. Voorgesteld wordt om het resterende bedrag van de visie Dienstverlening van €90.000 naar 2024 over te hevelen ten behoeve van het uitvoeringsplan. Daarnaast wordt voorgesteld om €60.000 voor de visie Economie, €145.000 voor de visie Sociaal en veilig, €79.000 voor de visie Participatie en €171.000 voor de overkoepelende werkzaamheden van de visies over te hevelen naar 2024. In totaal wordt voorgesteld om een bedrag van €545.000 over te hevelen naar 2024.

Duurzame digitale dienstverlening

€50.000

Zoals hierboven bij de financiële bijstellingen is beschreven, stellen we voor om €50.000 over te hevelen naar 2024 voor het opstarten van het project.

Overig

Voorziening Verlofsparen

De in 2021 afgesloten CAO voor gemeenten biedt de mogelijkheid aan personeelsleden om verlof onder voorwaarden te sparen. In de Jaarstukken 2022 is circa €125.000 toegevoegd aan de voorziening ten laste van het resultaat. Voor 2023 zal opnieuw aan het einde van het boekjaar worden bekeken welke mutatie op de voorziening noodzakelijk is. Op dit moment is de orde van grootte nog niet aan te geven.

2.2 Veiligheid

Beleidsdoelstellingen en activiteiten 2023: Wat gaan we doen?

Nr.	Naam	Voortgang	Toelichting/acties
2.1	Thema Toezicht en Handhaving: Slim inzetten handhavers		
2.1.1	Evaluatie Uitvoeringsplan Toezicht & Handhaving 2022 ter kennisname naar de raad	100%	
2.1.2	Opstellen afzonderlijk jaarplan voor boa's ter kennisname naar de raad	100%	
2.1.3	Evaluatie samenwerking buurtpreventieteams 2023 ter kennisname naar de raad	50%	
2.1.4	Uitwerking advies inrichting handhaving- en toezichtstaken Parkeerbeheer B.V.	95%	
2.1.5	Vaststelling samenwerkingsconvenant BOA's Brabantse Wal en Tholen door colleges in eerste kwartaal	100%	
2.1.6	Scenario's ambities veiligheid en handhaving uit het Bestuursakkoord naar de raad	100%	
2.2	Onderzoek naar bestuurlijke boete		
2.2.1	Businesscase bestuurlijke boete naar de raad in het tweede kwartaal	50%	Vanwege het belang van dit onderwerp vindt eerst een C-discussie in het college plaats. In het vierde kwartaal vindt besluitvorming plaats en wordt u hierover in kennis gesteld.
2.3	Wij blijven werken aan een weerbaar bestuur		
2.3.1	Radixagenda voorzien van een concrete uitvoeringsagenda 2023 en hieraan uitvoering geven	60%	
2.3.2	Inzet Bibob coordinator en actief en breed toetsen op alle aspecten die onder de wet Bibob vallen	80%	

Financiële bijstellingen

Naheffing brandweer intekentaak FLO

€86.000 nadeel (INC)

Als gevolg van het vervallen van de levensloopregeling per 1 januari 2022 is de levensloopconstructie in 2022 getransformeerd naar een Netto Functioneel Leeftijdsontslag (FLO) Spaartegoed (NFST). Over de eerstgenoemde regeling was geen RVU-heffing verschuldigd. De belastingdienst heeft onlangs geconcludeerd dat over de maandelijkse werkgeversbijdrage NFST met terugwerkende kracht per 1 januari 2022 een RVU-heffing (52%) verschuldigd is. Dit leidt tot een incidentele wijziging van de gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio.

Resterende mutaties (< €50.000)

€6.000 voordeel (INC)

- Lagere energiekosten: Incidenteel voordeel €6.000

Budgettaire neutrale mutaties

- Bommenregeling (€70.000, Meicirculaire 2023): We ontvangen gelden via de Meicirculaire 2023 voor de kosten voor het ruimen van bommen in 2022.
- Verschuiving van budget van programma 2 (€414.000): Verschuiving naar andere programma's vanwege de nieuwe organisatiestructuur per 1 mei 2023.

2.3 Beheer openbare ruimte

Beleidsdoelstellingen en activiteiten 2023: Wat gaan we doen?

Nr.	Naam	Voortgang	Toelichting/acties
3.1	Jaarlijkse bijstelling IBOR-plan 2023-2027	75%	Op basis van de mutaties van het te beheren areaal wordt jaarlijks bij het eerste concernbericht een correctie toegepast. Dit is een doorlopend actualisatieproces.
3.2	Actualisering zwerfafvalbakkenplan, plaatsingsplan en uitvoeringsplan en evaluatie huidige kwaliteit dienstverlening.	75%	Het afvalbakkenplan en plaatsingsplan zijn voltooid. Het uitvoeringsplan omvat de vervanging van het complete areaal en zal naar verwachting eind 2024 gereed zijn.
3.3	N.a.v. evaluatie voorstel ledigingsfrequentie incl. financiële consequenties	75%	Zit in de aanbestedingsfase.
3.4	Implementatie en uitvoering (her)plaatsingsplan afvalbakken	75%	Zie 3.2
3.5	Burgerparticipatie leefomgeving (van passief beleid naar actief beleid)	75%	
3.6	Maatwerk per buurt toepassen voor de laadbehoefte van elektrische auto's	100%	
3.7	Verhogen afvalbakken op hotspots	75%	Zie 3.2

Financiële bijstellingen

Hogere energiekosten

€490.000 nadeel (INC)

Op basis van de geldende marktprijzen zijn de energiekosten voor 2023 opnieuw berekend. Voor dit programma betekent dit dat de energiekosten €490.000 hoger uitkomen.

Hogere degeneratievergoeding kabels en leidingen

€200.000 voordeel (STR), €30.000 (INC)

Met ingang van 1 januari 2023 geldt voor alle netbeheerders een nieuw uniform kosten model leges en degeneratie vergoeding. Uit de resultaten tot en met het derde kwartaal blijkt dat sprake is van substantiële meeropbrengsten ten opzichte van de huidige begroting. Deze houden verband met het ingevoerde gewijzigde kosten model, de optimalisatie van het proces en de toename van ingediende vergunningsaanvragen, gerelateerd aan de energietransitie en verzwaring van het stroomnet. We ontvangen naar verwachting €300.000 meer aan vergoedingen in 2023. Hiervan storten we €70.000 in de voorziening wegen vooruitlopend op de technische inspecties die op dit moment worden uitgevoerd. Het resterende deel van €230.000 is een voordeel in 2023. Voor 2024 en verder is €200.000 structureel opgenomen.

Resterende mutaties (< €50.000)

€40.000 nadeel (INC)

- Advieskosten en tellingen verkeersveiligheid: €40.000 Incidenteel nadeel

2.4 Economie

Beleidsdoelstellingen en activiteiten 2023: Wat gaan we doen?

Nr.	Naam	Voortgang	Toelichting/acties
4.1	Planvorming 2de regionale bedrijventerrein op de Brabantse Wal	20%	De provincie heeft programmastatus toegekend aan Reinierpolder III in juni 2023. In de vervolgfase wordt de haalbaarheid van Reinierpolder III nader onderzocht, d.m.v. concrete studies en onderzoeken. Daarnaast gaat het om financiering, grondexploitatie en samenwerkingsvorm tussen de BW-gemeenten. De voorbereidingen voor de haalbaarheidsfase loopt.
4.2	Nieuwe visie, beleidsplan en bestemmingsplan voor de Binnenstad	66%	Nieuwe visie en beleidsregels zijn vastgesteld. Na 1,5 tot 2 jaar worden de visie en beleidsregels geëvalueerd. Deze evaluatie wordt meegenomen bij het opstellen van een (nieuw) omgevingsplan Binnenstad. Oftewel, dan worden er bestemmingen, zoals detailhandel en horeca, van panden 'afgehaald' en (de) beleidsregels opgenomen in het omgevingsplan. Voorafgaand moet voorzienbaarheid worden gecreëerd. Dit proces volgt nog.
4.3	Streven naar plek in de top 100 MKB-vriendelijkste gemeenten	40%	Breed vraagstuk. Aanhaken op project dienstverlening in aanvulling op VNG rapportages rondom ondernemersdienstverlening is wat te doen staat voor de tweede helft van 2023.
4.4	Nieuw accountplan voor optimaliseren dienstverlening aan ondernemers en uitvoering hieraan geven	40%	Accountplan is in ontwikkeling. Conceptplan voor de tweede helft van 2023 is ver gereed.
4.5	Opstellen economische barometer en werkgelegenheid enquête	80%	Oplevering van de economische barometer is medio juli gebeurd. De werkgelegenheid enquête is inmiddels ontvangen.
4.6	Opstellen plan van aanpak huisvesting arbeidsmigranten	100%	
4.7	Opstellen plan van aanpak herstructurering en verduurzaming bestaande bedrijventerreinen	75%	De opgave verduurzamen van bestaande bedrijventerreinen loopt. In het eerste kwartaal van 2023 is het plan van aanpak in het project Grote Oogst afgerond, door de provincie goedgekeurd en heeft de provincie een subsidiebedrag van €250.000 beschikbaar gesteld voor vervolgonderzoeken. Project Grote Oogst focust zich op het verduurzamen van bedrijventerrein TNP voor opgaven van de energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Samen met partners van TNP, provincie en regio wordt gewerkt aan majeure iconopgaven. In het tweede kwartaal is gestart met de deelopgave Energie en is een projectleider gestart. In het derde kwartaal worden de overige deelopgaven Klimaatadaptatie en Circulariteit bemenst. Zie ook Paragraaf 1 Duurzaamheid, beleidsdoelstelling 11.13.
4.8	Opstellen plan van aanpak realisatie vrachtwagenparkeerplaatsen	100%	Dit is onderdeel van de regionale studie vrachtwagen parkeren. Hierin zijn potentiële locaties opgenomen in de regio, welke door marktpartijen opgepakt moeten worden.
4.9	Realisatie Economische Visie	40%	Het proces rondom de pijlvisies is enigszins vertraagd. Hierover heeft het college een besluit genomen op 29 augustus 2023. Participatieronde 1 is opgeschoven van juni naar september/oktober 2023. Er wordt nu toegewerkt naar een conceptversie van de pijlvisies januari 2024. In het tweede kwartaal van 2024 wordt de pijlvisie Economie ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad.
4.10	Realisatie visie Buitengebied	55%	Het koersdocument is in juni 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. De vastgestelde hoofdlijnen en deelgebieden van het buitengebied worden nu nader uitgewerkt in de (ontwerp)visie. Naar verwachting wordt de visie buitengebied in maart/april 2024 aangeboden aan de gemeenteraad.

Financiële bijstellingen

Lagere uitvoeringskosten Economie 2023

€100.000 voordeel (INC)

De visie Binnenstad is in februari 2023 vastgesteld door de gemeenteraad en hierop volgend in maart 2023 ook de beleidsregels. Na deze besluitvorming is door personele wijzigingen de uitvoering vertraagd. Hierdoor wordt van het beschikbare budget in 2023 €100.000 niet benut. In het laatste kwartaal van 2023 zal een uitvoeringsplan voor 2024 worden opgesteld.

Lagere opbrengst Havengelden

€100.000 nadeel (INC)

De opbrengsten van de haven zijn substantieel lager in vergelijking met voorgaande jaren. Dit betreft zowel het tonnage als het aantal TEU (Twenty-foot equivalent unit) containers dit jaar.

Verkoopopbrengst van een kavel

€95.000 voordeel (INC)

Voor een kavel (Hollandhaven) is erfpacht omgezet naar eigendom waardoor éénmalig een verkoopopbrengst is gerealiseerd.

Resterende mutaties (< €50.000)

€25.000 nadeel (INC)

- Hoger kosten voor evenementen: Incidenteel nadeel €13.000
- Hogere energiekosten: Incidenteel nadeel €11.000
- Hogere OZB voor de Vierlinghweg 25: Incidenteel nadeel €10.000
- Hogere opbrengst vanuit deabri's in 2023: Incidenteel voordeel €9.000

Budgettaire neutrale mutaties

- Tussentijdse winstneming Oude Molen (€144.000): Vanwege deze tussentijdse winstneming worden de baten en lasten met hetzelfde bedrag verhoogd.
- Voorziening Wouwseweg (€20.000): Vanuit de grondexploitaties wordt een storting gedaan in de voorziening voor de Wouwseweg. De baten en lasten worden met hetzelfde bedrag verhoogd.
- Verschuiving van budget van programma 4 (€41.000): Verschuiving naar programma 1 vanwege de nieuwe organisatiestructuur per 1 mei 2023.

Overhevelingen van budgetten van 2023 naar 2024

Herstelkosten voor de containerterminal

€337.000

De experts zijn er nog niet helemaal aan uit wat de herstelwerkzaamheden van de containerterminal exact gaan inhouden. Hier liggen inspecties aan ten grondslag welke we nu aan het beschouwen zijn. In 2023 worden de dilataties hersteld en de kosten hiervoor zullen ongeveer €30.000 zijn. We stellen voor om het restant van in totaal €337.000 over te hevelen.

2.5 Onderwijs

Beleidsdoelstellingen en activiteiten 2023: Wat gaan we doen?

Nr.	Naam	Voortgang	Toelichting/acties
5.1	Uitvoering geven aan het Integraal Huisvestings Plan (IHP)	100%	Going concern; de bouwplannen worden conform de planning uitgevoerd
5.2	Actualisatie Integraal Huisvesting Plan (IHP)	100%	Het IHP wordt conform planning in december 2023 aan de gemeenteraad voorgelegd
5.3	Onderzoek definitieve huisvesting de Zeeridder	100%	De Zeeridder is definitief gevestigd aan de Frans Halsstraat 25
5.4	Inventarisatie vervangende huisvestingscapaciteit en mogelijkheden gedurende renovatie/(ver)nieuwbouwtrajecten/wissellocaties	100%	Het onderzoek is gestart; de mogelijkheden worden op dit moment geïnventariseerd.
5.5	Bepalen gymcapaciteit	100%	De benodigde gymcapaciteit is berekend en de capaciteit is onder de scholen verdeeld
5.6	Uitbreiding/huisvesting nieuwkomersvoorziening Wereldwijs	100%	Wereldwijs is vanaf begin 2023 gevestigd op de locatie Pater Dehonlaan 63
5.7	Actualiseren Onderwijs Kansenbeleid	100%	Het onderwijskansenplan is in concept gereed en wordt conform planning op 23 oktober 2023 voorgelegd aan de Lokale Educatieve Agenda
5.8	Stimuleren samenwerking hoger onderwijs in Campus-constructies	40%	Vanaf het vierde kwartaal worden de contacten met het hbo aangehaald.
5.9	Scenario-voorstel inhoudelijk concept en huisvesting Delta Agrifood Business	75%	In november wordt een voorstel met scenario's aan de gemeenteraad voorgelegd.
5.10	Faciliteren versterking en uitbreiding MBO/MBO+ cluster dat zich richt op toegepaste kennis, techniek, duurzaamheid en de creatieve industrie	40%	Vanaf het vierde kwartaal worden de contacten met het MBO, DAB, GCC en De Maagd/ Gebouw-T aangehaald.

Financiële bijstellingen

Financiering doordecentralisatie

€310.000 nadeel (STR)

In 2023 heeft besluitvorming plaatsgevonden over de doordecentralisatie van de Abbo-scholen. De gemeente betaalt vanuit haar zorgplicht de kosten voor het realiseren van scholen. Om dit te kunnen financieren is eenmalig voor 2023 €310.000 nodig. Bij eerdere actualisatie van het IHP is voor de jaren 2024 en verder al rekening gehouden met de jaarlijkse bijdrage voor de doordecentralisatie.

Hogere energiekosten

€150.000 nadeel (INC)

Op basis van de geldende marktprijzen zijn de energiekosten voor 2023 opnieuw berekend. Voor dit programma betekent dit dat de energiekosten €150.000 hoger uitkomen.

VvE Brede school Borgvliet: Kosten 2021 en 2022

€117.000 nadeel (INC)

Als gevolg van de oprichting VvE Brede school Borgvliet (aan de Frans Halsstraat 25) dient de gemeente conform afspraak haar aandeel voor de gemaakte kosten over 2021 en 2022 nog te betalen. In totaal gaat het om €117.000. Dit is dus incidenteel. Voor 2023 en verder is deze bijdrage al opgenomen in de begroting.

Resterende mutaties (< €50.000)

€35.000 nadeel, waarvan €10.000 INC en €25.000 STR

- Effect 1^e begrotingswijziging RBL: Structureel nadeel €25.000
- Lagere huuropbrengsten van de Frans Halsstraat 25: Incidenteel nadeel €10.000

Budgettaire neutrale mutaties

- Leerlingenvervoer Oekraïners (€59.000, Meicirculaire 2023): De decentralisatie-uitkering Leerlingenvervoer Oekraïne is een tegemoetkoming aan gemeenten voor de kosten die zij gemaakt hebben en nog steeds maken voor het vervoer van Oekraïners naar scholen.

Overhevelingen van budgetten van 2023 naar 2024

Onderzoek- en advieskosten onderwijshuisvesting basisscholen €90.000

Het IHP wordt geactualiseerd. Het onderzoek wat in 2023 is opgestart hiervoor loopt in 2024 door. Vandaar dat we voorstellen om €90.000 over te hevelen van 2023 naar 2024.

2.6 Sport, cultuur en recreatie

Beleidsdoelstellingen en activiteiten 2023: Wat gaan we doen?

Nr.	Naam	Voortgang	Toelichting/acties
6.1	Sport		
6.1.1	Uitvoering geven aan het Sportakkoord	50%	Dit is een continu proces.
6.1.2	Ontwikkelen subsidieregeling voor sportaanbieders	0%	Deze actie wordt opgepakt als de pijlervisie Sociaal en Veilig en de daaruit voortvloeiende uitvoeringsnota is opgesteld en vastgesteld. Dit wordt naar verwachting in het tweede kwartaal van 2024 opgestart.
6.1.3	Plan van aanpak herijking sportbeleid	10%	Begin 2023 zijn we gestart met het ontwerpen van de pijlervisie Sociaal en Veilig. Sport en bewegen zijn onderdeel van deze visie. In 2024 starten we met het daaruit volgende uitvoerend beleid.
6.1.4	Continuering Brede regeling combinatiefuncties	100%	
6.1.5	Implementatie deelproject Businesscase Sport 'verzelfstandigen binnensport', evaluatie en evt. bijstelling	100%	
6.1.6	Uitvoering geven aan deelproject 3 Businesscase Sport 'buitensport'	0%	
6.1.7	Raadsvoorstel nieuw beheer- en exploitatiemodel buitensport	0%	Het onderzoek naar de huidige situatie met betrekking tot beheer, onderhoud en exploitatie is afgerond. de koers voor een ander beheer en exploitatiemodel gaat uit van normaliseren. In een beeldvormende vergadering in november 2023 wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de stand van zaken en voorgenomen koers. Na de beeldvormende vergadering volgt het bestuurlijke proces in (naar verwachting) februari en/of maart 2024.
6.1.8	Realiseren duurzame infrastructuur Uniek Sporten (en Bewegen)	40%	
6.2	Cultuur		
6.2.1	Raadsvoorstel herijking cultuurbeleid	0%	Cultuur krijgt een plek binnen de pijlervisie Sociaal en veilig en Economie. In 2024 wordt een start gemaakt met het daaruit volgende uitvoerend beleid.
6.2.2	Verdere uitwerking businesscases Cultuurbedrijf	50%	
6.2.3	Integraal voorstel Verzelfstandiging podiumorganisatie	100%	
6.2.4	Toekomstbestendige podiuminfrastructuur: opstellen heldere beleids- en uitvoeringsopdracht	100%	
6.2.5	Toekomstbestendige podiuminfrastructuur: opstellen en uitvoering geven aan de subsidierelatie incl. prestatieafspraken	100%	
6.2.6	Toekomstbestendige podiuminfrastructuur: definitieve overgang projectmatig faciliteren en jaarlijks evalueren	100%	
6.2.7	Raadsvoorstel toekomstbestendig CKB en museum Markiezenhof	50%	De inschatting is dat de taakstelling van €700.000 (businesscase CKB) en €700.000 (businesscase Markiezenhof) in 2023 niet gerealiseerd zullen worden. Wel wordt gekeken hoe de taakstelling - zoals verwerkt in de begroting - opgevangen kan worden.
6.2.8	Versterken culturele sector: verdere uitvoering geven aan het Noodfonds en de Stimuleringsregeling Rijkscompensatiemiddelen Cultuur	75%	

6.2.9	Strategie en uitvoering herstel culturele sector voor de effecten op de langere termijn	25%	De subsidieregelingen sluiten eind 2023. Conform motie RMD022-02 - besteding coronagelden - wordt er gewerkt aan een voorstel hoe het resterende budget wederom ingezet kan worden zodat het ten goede komt aan de culturele sector. Dit willen we doen op basis van het herijkte cultuurbeleid en volgt in 2024.
6.2.10	Verder werken aan het project 'Doen wat nodig is' om maatschappelijke doelstellingen te realiseren	100%	
6.2.11	Bouwkoten: monitoring prestatieafspraken met stg. Halwana	25%	Er wordt gewerkt aan de (her)huisvesting van de Bergse Bouwclubs. Besluitvorming hiervoor is voorzien in het vierde kwartaal van 2023 voor ons college, waarna een voorstel aan de gemeenteraad ter behandeling wordt gestuurd.
6.2.12	Opstellen meerjarenonderhoudsplan Kunstwerken in de Openbare Ruimte	50%	Aanbesteding is afgerond, Kunstwacht BV is aan zet voor het meerjarenonderhoudsplan. De fatale datum hiervoor is 1 november 2023.
6.2.13	Vaststellen nieuwe kaders evenementenbeleid, terrassenbeleid/horecabeleid, waterrecreatie, binnenstad, natuurrecreatie, commerciële voorzieningen en erfgoedlocaties en opnemen in de Economische visie	50%	Het nieuwe evenementenbeleid wordt in het vierde kwartaal 2023 ter besluitvorming aan het college voorgelegd. Het terrassenbeleid heeft zich vertaald naar nadere regels vanuit de APV om de terrasvergrotingen mogelijk te maken. Waterrecreatie word meegenomen in de Omgevingsvisie en de Omgevingsplannen.
6.3	Toerisme en recreatie		
6.3.1	Actief blijven in regionale toeristisch recreatieve samenwerkingsverbanden	50%	Dit is een continu proces. Dit jaar zijn wij bezig met het evalueren/herzien van deze samenwerkingsverbanden om de samenwerkingsverbanden toe te spitsen op onze wensen.
6.3.2	Actieagenda toeristische samenwerking Brabantse Wal	25%	De toeristische samenwerking van de Brabantse Wal gemeenten heeft zich vertaald naar een VTE actieagenda Brabantse Wal gericht op thema's. We verwachten in het vierde kwartaal een concept actieagenda op te leveren.
6.3.3	Onderzoek en doorontwikkeling VVV Brabantse Wal (binnen de visie Binnenstad)	25%	In navolging van het startdocument strategische positionering BoZ gaan we in 2024 een businesscase voor de doorontwikkeling van de VVV opzetten en de toevoeging van citymarketing verder verkennen.

Financiële bijstellingen

Hogere energiekosten **€359.000 nadeel (INC)**
Op basis van de geldende marktprijzen zijn de energiekosten voor 2023 opnieuw berekend. Voor dit programma betekent dit dat de energiekosten €359.000 hoger uitkomen.

Verschuiving naar 2024 van verkoop van perceel De Beeklaan **€305.000 nadeel (INC)**
In het 1^e Concernbericht 2023 voorzagen we nog dat het perceel in 2023 verkocht zou worden. We weten nu dat de verkoop pas in 2024 gaat plaatsvinden. De verkoopopbrengst verschuift dus van 2023 naar 2024. Dit zorgt in 2023 voor €305.000 lagere inkomsten.

Werkbudget afstoten/borgen van monumenten **€100.000 voordeel (INC)**
Voor 2023 is een werkbudget van €100.000 voor het afstoten/borgen van monumenten opgenomen, wat niet is uitgegeven. Dit proces zal komende jaren gestalte moeten krijgen. Voor 2024 is een werkbudget opgenomen in de begroting.

Te laag begrote huurkosten voor sporthal de Boulevard **€71.000 nadeel (INC)**

In de huurovereenkomst van Sporthal de Boulevard is opgenomen dat de huursom jaarlijks wordt geïndexeerd conform het CPI. De indexering van de huursom is niet juist begroot. De begroting is hier ook op aangepast.

Resterende mutaties (< €50.000)

€14.000 voordeel (INC)

- Aanpassing van diverse huuropbrengsten en kosten vastgoedaccounts cultuur: Incidenteel voordeel €10.000
- Hogere opbrengsten vanwege meer bezoekers Verborgen Vesting en vergoeding voor verrichte werkzaamheden voor Woensdrecht uit 2022: Incidenteel voordeel €10.000
- Lagere ontvangsten voor de Subsidie instandhouding monumenten (SIM): Incidenteel nadeel €6.000

Budgettaire neutrale mutaties

- Combinatiefuncties via Specifieke uitkering (-/-€276.000, Meicirculaire 2023): Deze middelen ontvangen de gemeenten niet meer als decentralisatie-uitkering, maar via een door gemeenten aan te vragen specifieke regeling (de brede SPUK regeling GALA: Gezond en Actief Leven Akkoord).
- Specifieke uitkering meerkosten energie openbare zwembaden (€758.000): De gemeente ontvangt deze SPUK subsidie ter compensatie voor de hoge energiekosten waar openbare zwembaden mee te maken hebben. Deze gelden storten we door naar de zwembaden, zodat de impact van de hoge energieprijzen verminderd wordt.
- Businesscase Sport (€632.000): We verlagen de risicobuffer met €632.000 om in 2023 eenmalige de businesscase Sport financieel in te kunnen vullen. De risicobuffer in programma 1 wordt verlaagd, om de taakstelling in programma 6 in te vullen.
- Brede SPUK regeling GALA (€431.000): Op basis van de GALA-regeling ontvangen we een specifieke uitkering. De regeling loopt van 2023 tot en met 2026 en bedraagt voor de gehele periode ruim €4,7 miljoen voor onze gemeente. In 2023 is het effect op dit programma €431.000. De uitgavenbudgetten verhogen we met hetzelfde bedrag.
- Taakstelling cultuur (€180.000): De taakstelling cultuur wordt gedeeltelijk ingevuld door het verhogen van inkomstenposten en verlagen van uitgavenposten, zoals subsidies op cultuur, in programma 6. Hierbij past de aantekening dat deze mutaties nog beïnvloed kunnen worden door de hoeveelheid aanvragen in de resterende maanden van 2023.
- Specifieke uitkering Lokale bibliotheekvoorzieningen (€75.000): We ontvangen dit bedrag als specifieke uitkering en met hetzelfde bedragen verhogen wij ook onze uitgaven.
- Specifieke uitkering Informatiepunten digitale overheid 2023 (€67.000): De gemeente ontvangt een eenmalige SPUK-Subsidie informatiepunten digitale overheid. Deze subsidie betalen wij uit aan de Stichting Bibliotheek West-Brabant. Deze stichting voert deze regeling uit.
- Verschuiving van budget van programma 6 (€18.000): Verschuiving naar programma 1.

Overhevelingen van budgetten van 2023 naar 2024

Corona compensatiemiddelen Cultuur

€172.000

Via de Decembercirculaire 2022 heeft onze gemeente een uitkering Corona compensatiemiddelen Cultuur ontvangen. Deze middelen zullen in combinatie met de nog beschikbare middelen vanuit de

herbestemming Rijkscompensatiemiddelen Corona Cultuur (RVB21-0083) in 2024 en 2025 worden besteed. Vandaar dat we voorstellen om het bedrag van €172.000 over te hevelen naar 2024.

Groot onderhoud buitensportaccommodaties **€150.000**

Voor het uitvoeren van groot onderhoud aan de buitensportaccommodaties is in 2023 €906.000 beschikbaar. Echter, van de geplande werkzaamheden schuift voor €150.000 door naar 2024. We stellen daarom ook voor om dit bedrag over te hevelen naar 2024.

Kwartiermaker CKB **€21.000**

We hadden verwacht om in 2023 €45.000 kosten te maken voor een (externe) kwartiermaker voor het CKB. Echter, de verzelfstandiging van het CKB loopt door in 2024. We maken in 2023 minder kosten, waardoor we voorstellen om het resterende bedrag van €21.000 over te hevelen naar 2024.

2.7 Wmo en Jeugd

Beleidsdoelstellingen en activiteiten 2023: Wat gaan we doen?

Nr.	Naam	Voortgang	Toelichting/acties
7.1	Uitwerking visie op dienstverlening voor het sociaal domein	0%	Nog niet opgepakt in afwachting van de pijlervisie op Dienstverlening
7.2	Doorontwikkeling brede integrale toegang sociaal domein: opstellen plan van aanpak doorontwikkeling integrale toegang (USD)	100%	Het plan van aanpak is gereed en zal vanaf eind 2023 en verder in 2024 uitgevoerd worden.
7.3	Voorkomen van inzet 'dure' maatwerkvoorzieningen	10%	We werken hier continu aan, onder andere door uitvoering te geven aan maatschappelijke businesscases (bijvoorbeeld Welzijn op Recept), de inzet van jeugdprofessionals bij huisartsen en de doorontwikkeling van de brede integrale toegang richting het voorliggend veld.
7.4	Uitvoering maatschappelijke businesscase Welzijn op Recept	100%	We zijn actief in MC de Poort met twee welzijnscoaches die inwoners matchen aan activiteiten. Zij vormen een wenselijke aanvulling op de zorg vanuit huisartsen.
7.5	Evaluatie businesscase Welzijn op Recept	50%	De businesscase is begin 2023 gestart, evaluatie doen we in 2024.
7.6	Voortzetting en optimalisering samenwerking tussen jeugdprofessionals en de scholen	100%	De samenwerking tussen jeugdprofessionals en scholen is voortgezet.
7.7	Verbinding sociaal en medisch domein door: jeugdprofessionals in alle huisartsenpraktijken	100%	Aan elke huisartsenpraktijk is een jeugdprofessional gekoppeld.
7.8	Verbinding sociaal en medisch domein door: betrokkenheid bij de ontwikkeling van het Zorgplein door Bravis in BoZ	5%	De ontwikkeling van het Zorgplein door Bravis BoZ volgt op de activiteiten rondom Bravis als onderdeel van de woningbouwversnelling.
7.9	Verbinding sociaal en medisch domein door: het zijn van gesprekspartner voor aanbieders ziekenhuiszorg	100%	
7.10	Realisatie omgekeerde verordening sociaal domein dmv in 2022 opgeleverde plan van aanpak	25%	We zijn gestart met het opstellen van de omgekeerde verordening. De werkgroep sociaal domein van de gemeenteraad wordt hierbij in kwartaal 4 betrokken.
7.11	Voortzetting inzet procesregisseurs	100%	De inzet van de procesregisseurs is voortgezet.
7.12	Opstellen plan van aanpak ontmoetingen zorgaanbieders, welzijnsaanbieders en gemeenten	0%	Nog niet opgepakt in afwachting van de pijlervisie
7.13	Voortzetting uitvoering plan van aanpak vroegsignalering schulden	100%	Het Plan van Aanpak is gereed. De aanpak vroegsignalering is een 'going concern' activiteit.
7.14	Opstellen Actieplan 'Normalisering, Preventie en Vroegsignalering' nadat de visie Sociaal en Veilig is opgesteld	50%	
7.15	Uitvoering geven aan het in 2022 vastgestelde subsidiebeleid 'Doen wat nodig is'	100%	
7.16	Onderzoek in hoeverre de gesubsidieerde activiteiten aan de maatschappelijke doelen hebben bijgedragen	50%	Wordt afgerond n.a.v. de verantwoording in juni 2024
7.17	Uitvoering lokaal preventieplan voor bevordering gezonde leefstijl c.a.	95%	
7.18	Opstellen Visie Sociaal en Veilig	35%	Het visietraject is opgestart. De eerste raadsbijeenkomst is geweest en de eerste participatieronde voor de visie is in volle gang. Na deze participatieronde wordt toegewerkt naar een 75%-versie van de visie.
7.19	Opstellen plan van aanpak sturen op maatschappelijke effecten en optimalisering en professionalisering resultaten maatschappelijke businesscases	100%	

7.20	Opstellen jaarlijkse uitvoeringsagenda Regiovisie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang	100%	
7.21	Uitvoering geven aan het convenant 'huisvesting en begeleiding kwetsbare doelgroepen'	100%	
7.22	Jaarlijkse uitvoering en evaluatie brede aanpak dak- en thuisloosheid	100%	
7.23	Inbedding clientopvolging in het proces WMO t.b.v. sturen op doelmatigheid en het tijdig op- en afschalen	20%	We geven hier minimaal uitvoering aan.
7.24	Starten 23-overleg met cruciale partners om uithuisplaatsingen te voorkomen	100%	Het 23-overleg met cruciale partners is gestart.
7.25	Vaststelling en uitvoering 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming'	50%	De pilot is gestart en loopt voorspoedig.
7.26	Besluitvorming doorontwikkeling wijkcentra en jongeren ontmoetingscentra	50%	In het tweede kwartaal 2023 zijn diverse onderzoeken uitgevoerd en zijn er twee brainstormbijeenkomsten met partners georganiseerd.
7.27	Start pilot 'Ondertekening Direct Duidelijk deal' in het kader van laaggeletterdheid	20%	De pilot start in het vierde kwartaal van 2023.
7.28	Evaluatie pilot 'Ondertekening Direct Duidelijk deal' in het kader van laaggeletterdheid inclusief voorstel voor het vervolg	0%	De pilot start in het vierde kwartaal van 2023.
7.29	Extra inzet op laaggeletterdheid door extra ondersteuning vanuit de bibliotheek (Taalpanel en informatiecampaagnes)	100%	Het Taalpanel is tijdens de maand van Lezen en Schrijven geïntroduceerd (september 2023).

Financiële bijstellingen

Huisvesting van Oekraïense vluchtelingen

€2.524.000 voordeel (INC)

Vanwege de oorlog in Oekraïne zorgen wij voor huisvesting voor deze vluchtelingen. Inmiddels duurt de opvang bijna twee jaar en het is onduidelijk hoe lang de oorlog nog duurt en daaruit volgend hoelang de opvang nog noodzakelijk is. De opvang vindt in onze gemeente plaats op twee locaties, namelijk in Avondvrede en in het oude politiekantoor. In totaal zijn er 275 plekken beschikbaar. Daarnaast is er nog opvang bij particulieren thuis. Voor de opvang krijgen we van het Rijk een normvergoeding. Doordat we twee oude panden als opvanglocatie hebben, zijn de kosten gering in 2023. Echter, we merken dat het steeds lastiger wordt om alles werkend te houden in de gebouwen. Vorig jaar hebben we gelden die niet direct benodigd waren, €2,5 miljoen, overgeheveld via de Jaarstukken 2022 naar 2023. Dit gedeelte verwachten we niet nodig te hebben voor de opvang en valt daarom vrij.

Kostentoeename in de jeugdzorg

€1.000.000 nadeel (STR)

Voor jeugdzorg zien we op drie onderdelen een toename in kosten. Ten eerste is er een toename in de toegang bij jeugdprofessionals als gevolg van hogere indexering. Dit zorgt voor €400.000 hogere kosten. Daarnaast zien we een stijging van de zwaardere jeugdhulptrajecten ten opzichte van vorig jaar. Dit zorgt voor €200.000 hogere kosten. Tot slot zien we dat we in het eerste halfjaar in 2023 al evenveel zorgtrajecten van de zwaarste/duurste categorie hebben als heel vorig jaar. We verwachten daarom een verdubbeling hiervan naar het einde van het jaar. Dit zorgt ook voor €400.000 hogere kosten.

In totaal leveren deze drie effecten dus hogere kosten op van €1 miljoen. De voorspelbaarheid voor de jeugdzorgkosten richting het einde van het jaar is gering. We weten niet van de toename die we nu zien of die nog verder toe gaat nemen of af gaat nemen naar het einde van 2023.

Hogere energiekosten

€204.000 nadeel (INC)

Op basis van de geldende marktprijzen zijn de energiekosten voor 2023 opnieuw berekend. Voor dit programma betekent dit dat de energiekosten toenemen met €204.000.

Hulp en ondersteuning aan gedupeerden van de toeslagenaffaire **€92.000 voordeel (INC)**

Via de Jaarstukken 2022 zijn budgetten overgeheveld, waaronder €92.000 voor de hulp en ondersteuning aan gedupeerden van de toeslagenaffaire. We verwachten dit in 2023 niet uit te geven, vandaar dat we dit bedrag laten vrijvallen.

Resterende mutaties (< €50.000) **€15.000 voordeel (INC)**

- Minder kosten voor het versterken van de sociale basis: Incidenteel voordeel €48.000
- Aanpassing van vastgoedaccounts Wijkcentra: Incidenteel nadeel €33.000

Budgettaire neutrale mutaties

- Beschermde wonen en maatschappelijke opvang, regiogeld als centrumgemeente (€1.069.000, Meicirculaire 2023): Voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang zijn we centrumgemeente. We ontvangen de gelden hiervoor via een decentralisatie-uitkering van het Rijk. In de Meicirculaire 2023 zijn deze weer bijgesteld. We voegen deze gelden direct toe aan de regiobudgetten waarbij aan het einde van het jaar overschotten of tekorten worden verrekend met de voorzieningen voor deze onderdelen. Deze gelden moeten beschikbaar blijven voor de regio.
- Taallessen ontheemden Oekraïne en begeleiding van statushouders (€84.000, Meicirculaire 2023): In de Meicirculaire 2023 hebben we gelden ontvangen voor onder andere taallessen aan Oekraïense ontheemden en voor de integratie en participatie van vergunninghouders.
- Beschermde wonen (€3.380.000): Vanuit het Rijk ontvangen we ieder jaar €4,2 miljoen extra voor onze regio waarbij vanaf 2022 de afspraak, tot aan invoering van het nieuwe landelijke verdeelstelsel, is gemaakt dat niet-benodigde gelden terugbetaald worden. We verwachten dat we €3,4 miljoen hiervan niet uitgeven (programma 7) en dus ook €3,4 minder ontvangen (in programma 1) van het Rijk.
- Specifieke uitkering Huisvesting van statushouders (€1.000.000): Voor de huisvestingstaken van statushouders ontvangen we via een specifieke uitkering gelden van het Rijk. De uitgavenbudgetten verhogen we met hetzelfde bedrag.
- Brede SPUK regeling GALA (€828.000): Op basis van de GALA-regeling ontvangen we een specifieke uitkering. De regeling loopt van 2023 tot en met 2026 en bedraagt voor de gehele periode ruim €4,7 miljoen voor onze gemeente. In 2023 is het effect op dit programma €828.000. De uitgavenbudgetten verhogen we met hetzelfde bedrag.
- Specifieke uitkering Inburgering (€598.000): Voor inburgering ontvangen we een specifieke uitkering ten behoeve van de uitvoering van de inburgeringstaken. De uitgavenbudgetten verhogen we met hetzelfde bedrag.
- Specifieke uitkering voor de uitvoering van de toeslagenaffaire (€120.000): Voor de uitvoering van de taken van de toeslagenaffaire ontvangen we een specifieke uitkering. De uitgavenbudgetten verhogen we met hetzelfde bedrag.
- Specifieke uitkering Gezond in de stad (€40.000): We ontvangen voor het laatste jaar deze specifieke uitkering GIDS. De regeling gaat over in de GALA-regeling.

Overhevelingen van budgetten van 2023 naar 2024

Impuls integrale samenwerking sociaal domein

€260.000

De gemeente heeft via de Decemercirculaire 2021 middelen van het Rijk ontvangen voor een impuls voor integraal werken. Hiervoor is in 2023 €163.000 beschikbaar. Daarnaast is in de Begroting 2023 voor drie jaar een budget van €200.000 beschikbaar gesteld voor het versterken van de samenwerking met het voorliggend veld.

In totaal is er voor deze twee onderwerpen in 2023 €363.000 beschikbaar. We verwachten dat dit niet volledig wordt uitgegeven. Omdat we in 2024 verder werken aan de toegang sociaal domein en aan de omgekeerde verordening (uitvoering van het bestuursakkoord en de motie van maatwerkarrangementen naar preventie in het voorliggend veld), stellen we voor om van deze gelden €260.000 over te hevelen naar 2024.

Jeugdondersteuner

€86.000

De inzet van een jeugdondersteuner is gezien de opgave in de jeugdzorg noodzakelijk. Voor 2023 hebben we hiervoor budget beschikbaar, maar deze kunnen dit jaar niet volledig worden ingezet. We stellen voor om hiervan €86.000 over te hevelen naar 2024.

2.8 Werk en inkomen

Beleidsdoelstellingen en activiteiten 2023: Wat gaan we doen?

Nr.	Naam	Voortgang	Toelichting/acties
8.1	Voor hulp en ondersteuning aan inwoners met schulden zorgen wij voor een integrale aanpak op het Sociaal Domein en door in overleg te treden met de vaste lasten partners vanuit de aanpak vroegsignalering schulden	100%	Dit is een 'going concern' activiteit. Met onze samenwerkingspartners proberen wij de uitvoering constant te verbeteren. In 2023 is de evaluatie van de aanpak vroegsignalering schulden opgeleverd. Hieruit kwam een aantal verbeterpunten, zoals het niet goed werken van het systeem. Dit is opgelost. Daarnaast bekijken we nu hoe we de samenwerking met het welzijnswerk verder kunnen verbeteren.
8.2	Processen en beleid van ISD Brabantse Wal bereiden zich voor op de aanpak minder controle en bureaucratie (aanpassing Participatiewet)	100%	In de 'Uitvoeringsagenda' wordt de richting bevestigd en vastgelegd. In de komende maanden geven wij uitvoering en richting aan deze agenda.
8.3	Inzet op ketensamenwerking met proeftuinen tussen ISD Brabantse Wal, WVS en Werkplein Hart van West-Brabant	100%	De proeftuinen hebben plaatsgemaakt voor ontwikkeltrajecten. We zijn continu bezig om de samenwerking binnen de keten te verbeteren.
8.4	Reguliere uitstroom naar werk bevorderen en het Uitvoeringsplan Impuls Uitstroom (doelgroep B) uitvoeren	100%	Continu proces.

Financiële bijstellingen

Participatietrajecten

€312.000 voordeel (INC)

Via het 2^e concernbericht 2022 zijn budgetten overgeheveld, waaronder €312.000 participatietrajecten. We verwachten dit in 2023 niet uit te geven, vandaar dat we dit bedrag laten vrijvallen.

Vroegsignalering schulden

€166.000 voordeel (INC)

Via het 2^e concernbericht 2022 zijn budgetten overgeheveld, waaronder €166.000 voor vroegsignalering schulden. We verwachten dit in 2023 niet uit te geven, vandaar dat we dit bedrag laten vrijvallen.

Bijzondere bijstand, vroegsignalering

€145.000 voordeel (INC)

Via de Jaarstukken 2022 zijn budgetten overgeheveld, waaronder €145.000 voor bijzondere bijstand, vroegsignalering. We verwachten dit in 2023 niet uit te geven, vandaar dat we dit bedrag laten vrijvallen.

Budgettaire neutrale mutaties

- Participatie, voornamelijk WVS-afspraken (€625.000, Meicirculaire 2023): De gelden uit de Meicirculaire 2023 voor participatie zijn met name gelden ter compensatie van de kosten van de WVS. Contractueel is in onze regio afgesproken om deze gelden één op één beschikbaar te stellen aan de WVS.
- Beleid en aanpak armoede (€392.000, Meicirculaire 2023): Via de Meicirculaire 2023 hebben we extra gelden ontvangen voor de verwachte extra inzet die nodig zal zijn op het gebied van vroegsignalering en om gemeenten tegemoet te komen in het verwachte extra beroep op bijzondere bijstand.

- **Bijstand levensonderhoud (€997.000):** De gebundelde uitkering (BUIG) van het Rijk valt naar verwachting hoger uit dan waar we in de Begroting 2023 rekening mee hebben gehouden. Dit is het gevolg van de verwerking van de realisaties van 2022 en recente inschattingen van de conjuncturele situatie (CEP, CPB) in het landelijk BUIG-budget. Later dit jaar ontvangen we de definitieve beschikking en zal de exacte rijksbijdrage bekend worden. In mei 2023 is het Nader voorlopige BUIG budget door het Rijk medegedeeld waaruit blijkt dat de rijksbijdrage €997.000 hoger is. Daarom is er ook voor gekozen om de uitkering voorzichtigheidshalve te verhogen met €997.000 en de uitgaven met hetzelfde bedrag te verhogen.

Overhevelingen van budgetten van 2023 naar 2024

Armoedeverzachting

€706.000

In 2023 is er budget beschikbaar voor armoedeverzachting. Dit wordt ingezet voor verbreding van het noodfonds Energie naar een bestaanszekerheidsfonds en voor een kwartiermaker voor de vorming van een Taskforce Armoedeverzachting met partners uit de stad, regionaal onder het motto: samen sneller vooruit. We gaan dit in 2023 niet volledig besteden. We hebben een plan van aanpak opgesteld voor de aanpak van armoedeverzachting. Omdat in 2024 een vervolg wordt gegeven aan deze aanpak wordt voorgesteld om €706.000 over te hevelen naar 2024.

2.9 Milieu

Beleidsdoelstellingen en activiteiten 2023: Wat gaan we doen?

Nr.	Naam	Voortgang	Toelichting/acties
9.1	Vaststelling zonneladder	100%	Er is bestuurlijk afgesproken binnen de regio om geen nieuwe zonneparken meer te ontwikkelen die niet in de RES (1.0) zijn opgenomen. Verder werkt de provinciale zonneladder rechtstreeks door in het gemeentelijk beleid waardoor het niet noodzakelijk is om een eigen zonneladder vast te stellen.
9.2	Uitvoering doelstellingen RES die vastgesteld zijn door de raad en monitoren ontwikkelingen in programma duurzaamheid	20%	Kansrijkheid van initiatieven wordt nader onderzocht. Windenergie staat voor alle opgaven nog op de rit. Mogelijk zal de gemeente wel aanvullende capaciteit aan moeten trekken voor de projectbegeleiding en vergunningsfase.
9.3	Vaststelling Warmtetransitievisie (Bergen op Zoom van het aardgas af)	100%	Is in april 2023 vastgesteld.
9.4	Vaststelling Klimaatadaptatiestrategie	70%	De planning is dat vaststelling plaatsvindt in het vierde kwartaal van 2023.
9.5	Diverse klimaatadaptieve acties (Stg. Steenbreek, NK Tegelwippen c.a.)	75%	
9.6	Opstellen Grondstoffenbeleidsplan met betrokkenheid van de gemeenteraad (= circulaire economie)	50%	Nu de ambitie door de gemeenteraad is uitgesproken in september 2023, kan de verdere uitwerking worden opgepakt. Dit volgt in het eerste halfjaar van 2024.
9.7	Opstellen Afvalstoffenverordening met betrokkenheid van de gemeenteraad	10%	Na het vaststellen van het beleidsplan kan de verordening worden aangepast.
9.8	Uitvoering schone lucht akkoord in samenwerking met de OMWB	50%	

Financiële bijstellingen

Budgettaire neutrale mutaties

- Klimaatgelden (€1.237.000): In 2023 hebben we van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland in het kader van klimaat- en energiebeleid (CDoke Regeling) een subsidie ontvangen. De ontvangen middelen in 2023 moeten voor het einde van 2025 besteed zijn aan de uitvoering van klimaat- en energietaken. Voor 2023 verwachten wij hiervan €217.000 uit te geven. De overige middelen worden in 2024 en 2025 benut, hoe de verdeling precies zal zijn is nog niet bekend. We zullen dit opnemen in het 1^e Concernbericht 2024. Verantwoording over deze regeling vindt plaats via de SiSa-systematiek.
- Energiearmoede (€1.024.000): We verwachten in 2023 minder uit te geven voor energiearmoede. Hier staat een bijdrage van het Rijk tegenover. We verlagen dus deze uitgaven en inkomsten met hetzelfde bedrag.
- Verschuiving van budget van programma 9 (€61.000): Verschuiving naar andere programma's vanwege de nieuwe organisatiestructuur per 1 mei 2023.

Overhevelingen van budgetten van 2023 naar 2024

Warmtetransitie

€27.000

De geraamde kosten voor de uitvoering van de warmtetransitie voor 2023 zullen in 2024 worden meegenomen in de Bergse Klimaatstrategie (BAS) 2024-2027 waarvoor jaarlijks €44.000 nodig is. We stellen daarom voor om het verwachte restant van €27.000 in 2023 over te hevelen 2024.

2.10 Volkshuisvesting, leefomgeving & stedelijke vernieuwing

Beleidsdoelstellingen en activiteiten 2023: Wat gaan we doen?

Nr.	Naam	Voortgang	Toelichting/acties
10.1	Actualisering woningbouwprogrammering (inzet groei 500 nieuwe woningen per jaar met als doel 7.000 nieuwe woningen in 2040)	100%	De woningbouwprogrammering wordt gebaseerd op de regionale woondeal (minimale variant) en het collegeprogramma (maximale variant). Uitgangpunten zijn 30% sociaal, 40% midden en 30% duur. Het accent ligt op betaalbaar bouwen en aandachtsgroepen. In het eerste kwartaal van 2024 wordt de woningbouwprogrammering geactualiseerd.
10.2	Locatie onderzoek woningbouwversnelling	90%	
10.3	Onderzoek mogelijke strategieën om ambities woningbouw waar te maken	100%	We zijn gestart met de volgende initiatieven: locatiestudie, woondeal, vier pilotprojecten (Westersingel, Waterfront, Plein 13, Vrederust) en subsidieaanvragen.
10.4	Opstellen werkwijze evenwichtige verdeling woningbouw voor implementatie richting projectontwikkelaars (doelgroepen, prijksklassen, sociaal, dorpen en wijken etc.) en afspraken hierover met Stadlander	50%	O.b.v. de woondeal is het aantal woningen per segment uitgewerkt. Deze afspraken worden verwerkt in MeerJarenPrestatie-Afspraken met Stadlander. Voor marktpartijen wordt in het eerste kwartaal van 2024 een richtlijn uitgewerkt.
10.5	Bij nieuw te openen grexten rekening houden met hogere plankosten om capaciteit uit te betalen	100%	
10.6	Monitoren marktontwikkeling zoals stikstofproblematiek en toename hoge bouwkosten	100%	Vier pilotprojecten: Westersingel, Waterfront, Plein 13, Vrederust
10.7	Strategische afweging maken om actieve, passieve of publiek- private samenwerking aan te gaan om te voldoen aan de woningbouwopgave	100%	
10.8	Meewerken aan tijdelijke oplossingen om urgente doelgroepen te huisvesten	50%	
10.9	Integrale benadering mobiliteit met ruimte voor fietser, wandelaar en auto en met prioriteit voor verkeersveiligheid	100%	
10.10	Lobby voor goede lokale en (inter)nationale mobiliteit OV, Rijkswegen, Spoor (goederen), fiets en multimodaal vervoer	75%	Is onderdeel van de lobby agenda. Dit wordt meegenomen in de gesprekken met Antwerpen / Prorail / regio / PNB.
10.11	Duidelijkheid over benodigde middelen voor toekomstbestendige haven	10%	Momenteel is de concept havenvisie gereed. Na vaststelling van de havenvisie zal worden aangevangen met het uitvoeringsprogramma. Dit betreft o.a. het opstellen van de meerjarenbegroting voor een toekomstbestendige haven.
10.12	Vaststelling en uitvoering addendum op huidige nota Parkeernormering	10%	Moet gekoppeld worden aan de uitwerking van de omgevingswet en aan het nog te actualiseren mobiliteitsbeleid. Komt voor dit jaar te vroeg.

Hogere opbrengsten Parkeerbelasting **€283.000 voordeel (INC)/ €537.000 voordeel (STR)**

Door indexatie van de parkeertarieven in 2023, een efficiëntere digitale handhaving van parkeren en door structureel meer parkeerders realiseren we in 2023 €820.000 hogere parkeeropbrengsten.

Verkoop van grond op De Schans **€335.000 voordeel (INC)**

Vanuit het verleden gold een contractuele verplichting voor de levering van grond voor de realisatie van een appartementengebouw op De Schans in Halsteren. Deze grondlevering heeft plaatsgevonden in 2023 en dat levert ons eenmalig €435.000 op. Voor deze levering moeten bouw- en woonrijp kosten gemaakt worden van in totaal €100.000. Per saldo levert de verkoop ons een voordeel op van €335.000.

Verhogen eigen vermogen van Parkeerbeheer **€150.000 nadeel (INC)**

Afgelopen jaren heeft Parkeerbeheer Bergen op Zoom te maken gehad met diverse financiële tegenvallers (zoals kosten van de verhuizing en het vervroegd sluiten van de fietsenstalling), waardoor aanspraak is gemaakt op hun eigen vermogen. Om de bedrijfsvoering weer op een gezond niveau te brengen wordt een incidentele storting van €150.000 gedaan. Hiermee komt het eigen vermogen van Parkeerbeheer weer op pijl.

Gevolgen project Snippergrond **€144.000 voordeel (INC)**

De aanbesteding van het project Snippergrond heeft meer tijd geleverd dan voorzien waardoor er in 2023 aanzienlijk minder kosten zullen worden gemaakt. De aanbesteding van het project snippergrond heeft meer tijd geleverd dan voorzien, waardoor we op dit onderdeel lagere kosten realiseren, maar ook minder opbrengsten. Per saldo betekent dit een éénmalig voordeel van €144.000.

Hogere energiekosten **€110.000 nadeel (INC)**

Op basis van de geldende marktprijzen zijn de energiekosten voor 2023 opnieuw berekend. Voor dit programma betekent dit dat de energiekosten €110.000 hoger uitkomen.

Lagere opbrengsten omgevingsvergunningen **€100.000 nadeel (INC)**

Momenteel is 60 procent van de begrote legesopbrengsten (in totaal €1,1 miljoen) gerealiseerd. Door de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024, de stikstofproblematiek en de stijgende bouwkosten is het lastig om in te schatten welke opbrengst eind 2023 gerealiseerd gaat worden. We verwachten dat marktpartijen nog veel aanvragen indienen onder de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Voorzichtigheidshalve gaan we nu uit van een totale opbrengst in 2023 van €1,0 miljoen. We verlagen daarom het budget voor legesopbrengsten met €100.000.

Bijdrage aan Schanskorf de Zeeland **€83.000 voordeel (INC)**

Vanuit het verleden gold een contractuele verplichting voor een verrekening van de bijdrage voor werkzaamheden aan de schanskorf bij De Zeeland. Deze is in 2023 administratief afgehandeld en dat levert een eenmalig voordeel op van €83.000.

Resterende mutaties (< €50.000) **€22.000 voordeel (INC)**

- Regie op volkshuisvestingsbeleid: Incidenteel voordeel €25.000
- Hogere opbrengsten door verhuur van grond: Incidenteel voordeel €15.000
- Verstrekken van een vergoeding voor het aanplanten van een groene afscheiding: Incidenteel nadeel €15.000
- Hogere OZB voor de Buyslaan en Antwerpsestraatweg: Incidenteel nadeel €5.000
- Hogere opbrengst door verhuur van de Potterstraat 52-54: Incidenteel voordeel €2.000

Budgettaire neutrale mutaties

- Wet goed verhuurderschap (€67.000, Meicirculaire 2023): Via de Meicirculaire 2023 hebben we meer gelden ontvangen voor de uitvoering van deze wet. Er heeft een correctie plaatsgevonden op de verdeling van deze middelen, die waren namelijk door het Rijk op een verkeerde wijze verdeeld onder de gemeenten.
- Grondexploitaties (€75.000): We onttrekken uit de algemene reserve voor twee grondexploitaties in totaal €75.000. Dit storten we in de voorziening voor deze grondexploitaties.
- Verschuiving van budget naar programma 10 (€550.000): Verschuiving van andere programma's vanwege de nieuwe organisatiestructuur per 1 mei 2023 .

Overhevelingen van budgetten van 2023 naar 2024

Uitvoeringsbudget voor de Omgevingswet

€115.000

Op 1 januari 2024 is voorzien dat de Omgevingswet (waarschijnlijk) wordt ingevoerd. De invoering heeft gevolgen voor vele partijen. De uitdaging is om daarin voldoende flexibiliteit aan te brengen voor de initiatiefnemers, terwijl de fysieke leefomgeving in de gemeente wordt geborgd. Er zal sprake zijn van een overgangperiode. Dit betekent dat er in 2024 nog de nodige activiteiten moeten worden uitgevoerd; verdere inrichting van de processen, verdiepende training en opleiding, et cetera. Daarom stellen we voor om €115.000 over te hevelen.

Beleid volkshuisvesting: Woonzorgvisie

€25.000

De verplichting voor het opstellen en uitvoeren van een woonzorgvisie was eerst vastgesteld op 1 januari 2024. Op basis van voortschrijdend inzicht en nieuwe wetgeving (Regie op de Volkshuisvesting) is de inhoud van de woonzorgvisie gewijzigd en uitgebreid, onder andere met een verplichting om te komen tot regionale afstemming. De datum van invoering is daarmee verschoven naar 1 januari 2026. Om deze redenen is het budget voor de opdracht tot onderzoek en analyse van gegevens nog niet aangesproken. We stellen voor om €25.000 over te hevelen naar 2024.

3 Paragrafen

3.1 Duurzaamheid

Beleidsdoelstellingen en activiteiten 2023: Wat gaan we doen?

Nr.	Naam	Voortgang	Toelichting/acties
11.1	Inventarisatie van alle onderdelen van duurzaamheid	90%	
11.2	Kaderstellende nota duurzaamheid	60%	
11.3	Actieprogramma duurzaamheid op basis van kaderstellende nota duurzaamheid	30%	Het actieprogramma zal worden opgesteld op basis van de kaderstellende nota. Deze is daarmee volgbaar in besluitvorming, dit zal vermoedelijk niet plaatsvinden in het vierde kwartaal van 2023 maar eerder in het eerste kwartaal 2024.
11.4	Duurzaamheidsopgave gemeentelijk vastgoed en huisvestingsbeleid	20%	Er wordt gewerkt aan de routekaarten voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Er ligt een grote opgaven waarbij opschaling in formatie gewenst kan zijn om tijdig de resultaten te behalen.
11.5	Toegankelijkheid duurzaamheid: minder daadkrachtige inwoners ondersteunen (met behulp rijksgeuld)	30%	Plan van aanpak wordt geschreven maar het oprichten van een lokale uitvoeringsorganisatie is nog een complex en grote opgaven
11.6	Verduurzaming vervoer d.m.v. electrificering of waterstof en stimulering gebruik fiets en elektrische bedrijfsauto's (wie heeft dit ingebracht)	50%	Aanbesteding uitgevoerd voor duurzame lease voertuigen eigen vervoer.
11.7	Intensieve samenwerking met Natuurpodium Brabantse Wal voor educatie en campagnes	50%	
11.8	Na vaststelling klimaatadaptatiestrategie aanvraag rijksbijdrage Impulsregeling klimaatadaptatie	80%	De vaststelling van de klimaatadaptatiestrategie heeft nog aandacht op het onderdeel financiën. De aanvraag voor de rijksbijdrage impulsregeling klimaatadaptatie wordt gedaan op basis van het nader te besluiten stuk en zal via de Water- en Klimaatkring West in het vierde kwartaal 2023 aangevraagd worden bij het Rijk.
11.9	Versnelde uitvoering adaptatiemaatregelen, uitbreiden geplande ruimtelijke maatregelen met adaptatiemaatregelen, oppakken nieuwe adaptatiemaatregelen met rijksbijdrage Impulsregeling klimaatadaptatie	40%	
11.10	Circulariteit opnemen in het inkoopbeleid	10%	Gesprekken worden gevoerd met inkoop maar nog geen aanvullende duurzame ambities geformuleerd in beleid.
11.11	Partners stimuleren om met de principes van de circulaire economie te werken	30%	Onderdeel van dagelijkse werkzaamheden.
11.12	Beleid Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) verder implementeren	0%	Nog geen concrete actie op uitgevoerd.
11.13	Verduurzaming bedrijventerrein Theodorushaven/Noordland/de Poort in het kader van het project Grote Oogst van de provincie Noord-Brabant	25%	Op basis van het gehonoreerde plan van aanpak van project Grote Oogst worden de iconopgaven concreet uitgewerkt. Zie ook Programma 4 Economie, beleidsdoelstelling 4.7.
11.14	Stimulering bedrijven om grondstoffen op een circulaire manier te gebruiken d.m.v. stichting De Groene Pluim	70%	

11.15	Zoveel mogelijk hergebruik vrijkomende materialen binnen de uitvoering van projecten in de buitenruimte	50%	
11.16	Opstellen startnotitie dierenwelzijn	60%	Scenario's zijn op hoofdlijnen uitgewerkt. Tevens zijn de eerste contouren van de scenario's uitgewerkt. Verdere verdieping vindt in Q4 plaats.

3.2 Dienstverlening

Beleidsdoelstellingen en activiteiten 2023: Wat gaan we doen?

Nr.	Naam	Voortgang	Toelichting/acties
12.1	Duidelijke en toegankelijke website voor inwoners	75%	Continue verbetering o.b.v. feedback. Toegankelijkheid wordt nog verder verbeterd op het gebied van taalgebruik.
12.2	Opstellen toegankelijkheidsverklaring website	50%	
12.3	Verbetering website op basis van reacties inwoners, stg. toegankelijk BoZ en eigen bevindingen	75%	Continue verbetering o.b.v. feedback en eigen bevindingen
12.4	Continue onderhouden en monitoring website om het gewenste kwaliteitsniveau te onderhouden en verbeteren	100%	Met behulp van instrument 'siteimprove'
12.5	Voortgangsbewaking bij elke vraag of melding van inwoners met voorspelbare afhandeling en proactieve terugkoppeling	60%	
12.6	Ontwikkelen Visie op dienstverlening inclusief actieplan	100%	
12.7	5 bestaande externe klantprocessen worden geoptimaliseerd waarbij een vraag of melding door een inwoners wordt gedaan	0%	Er is geen procesregie op dienstverlening. Hierdoor wordt er niet op dit resultaat gestuurd. Afdelingen optimaliseren eigen processen.

3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Financiële kengetallen

Besloten is om de stresstest zoals deze voorheen aan de auditcommissie en gemeenteraad werd gegeven na elk P&C-document in het vervolg in de P&C-documenten zelf op te nemen.

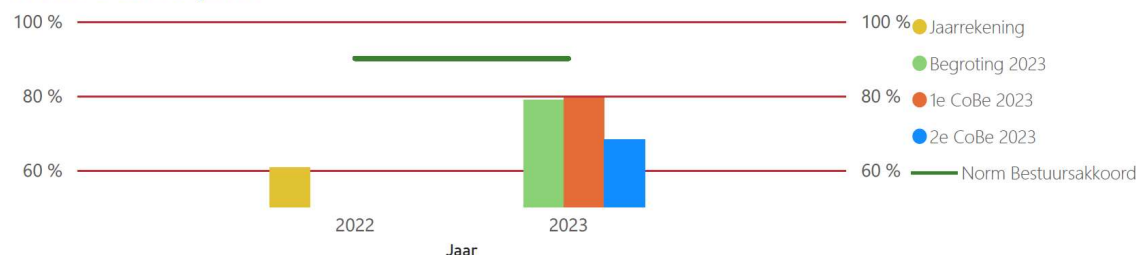
In dit 2^e concernbericht lichten we de verschillen toe in de kengetallen ten opzichte van het 1^e concernbericht 2023. We kijken dus alleen naar de effecten in 2023. Voor de effecten vanaf 2024 verwijzen wij u naar de Begroting 2024. Daar wordt verder ingegaan op de ontwikkeling van de kengetallen in de komende jaren.

Netto schuldquote

Bedragen in 1 miljoen	JS 2022	BG 2023	1 ^e CB 2023	2 ^e CB 2023
A Netto schulden	€196,3	€208,1	€209,5	€180,2
B Totaal baten begroting	€323,4	€264,0	€263,7	€263,7
Netto schuldquote (=A/B)*100%	60,7%	78,8%	79,5%	68,3%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	60,2%	77,8%	78,9%	67,8%

(JS: Jaarstukken, BG: Begroting, 1^e CB: 1^e concernbericht, 2^e CB: 2^e concernbericht)

Netto Schuldquote



Eind 2022 bedroeg de schuld €196 miljoen. De verwachting was dat die in 2023 licht zou oplopen, maar dat blijkt niet het geval. Zoals we nu inschatten, bedraagt de schuld eind 2023 ongeveer €180 miljoen. De voornaamste redenen/factoren voor de lagere schuld dan eerder was voorzien, zijn:

- lagere investeringen (effect circa €8 miljoen),
- minder inzet/besteding van reserves en voorzieningen (effect circa €12 miljoen) en
- effecten in het werkkapitaal, bijvoorbeeld ontvangen voorschotten (effect circa €8 miljoen)

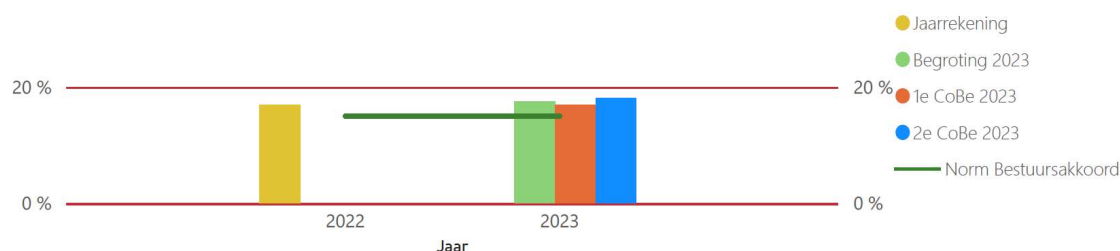
Belangrijk om hierbij te vermelden is dat de exacte omvang zich niet eenvoudig laat schatten. We benadrukken dat de dagelijkse kasstromen deze standen aanzienlijk kunnen beïnvloeden en dat de opgenomen cijfers dus een momentopname zijn.

Solvabiliteit

Bedragen in 1 miljoen	JS 2022	BG 2023	1 ^e CB 2023	2 ^e CB 2023
A Eigen vermogen	€58,9	€60,5	€58,8	€63,2
B Balanstotaal	€347,3	€345,0	€347,3	€350,0
Solvabiliteit (=A/B)*100%	17,0%	17,5%	16,9%	18,1%

(JS: Jaarstukken, BG: Begroting, 1^e CB: 1^e concernbericht, 2^e CB: 2^e concernbericht)

Solvabiliteit



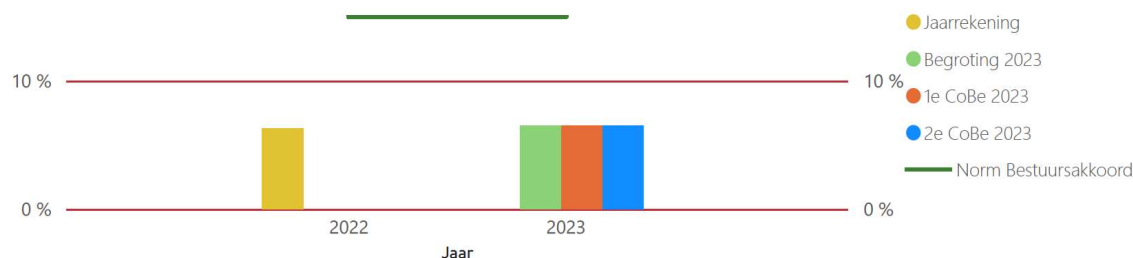
De omvang van het eigen vermogen valt eind 2023 hoger uit dan geraamd. De belangrijkste oorzaak is het positieve effect van het 2^e concernbericht 2023 op het verwachte saldo in 2023. In deze stand van het eigen vermogen zijn de overhevelingen van budgetten van 2023 naar 2024 niet meegenomen.

Grondexploitatie

Bedragen in 1 miljoen		JS 2022	BG 2023	1 ^e CB 2023	2 ^e CB 2023
A	Totaal van alle bouwgronden (wel of niet in exploitatie)	€20,5	€17,4	€17,2	€17,1
B	Totaal baten begroting	€323,4	€264,0	€263,7	€263,7
Grondexploitatie $(=(A/B)*100\%)$		6,3%	6,5%	6,5%	6,5%

(JS: Jaarstukken, BG: Begroting, 1^e CB: 1^e concernbericht, 2^e CB: 2^e concernbericht)

Grondexploitatie



Het kengetal grondexploitatie wijzigt (op afronding na) niet ten opzichte van de verwachting die we in het 1^e concernbericht 2023 hadden.

Structurele exploitatieruimte en Belastingcapaciteit

De kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit zijn beide niet opnieuw berekend in het 2^e concernbericht 2023. We berekenen deze voor 2023 weer bij de Jaarstukken 2023. In de Begroting 2024 zijn de cijfers voor de komende jaren wel opgenomen.

4 Grondexploitaties

Toelichting op voortgang en financiële mutaties grondexploitaties

Zoals eerder via raadsbrief U23-006981 is gemeld, werken we aan een andere opzet om tussentijds te rapporteren over mutaties in de grondexploitaties. Dit is ter vervanging van de tot nu toe gehanteerde Bestuurlijke Voortgangsrapportage Grote Projecten (BVR). De uitwerking in dit concernbericht is hiervoor een eerste aanzet. In de auditcommissie van 23 oktober 2023 wordt met de leden van de auditcommissie afgestemd of deze uitwerking voldoet aan de verwachtingen en wat eventueel aangepast of toegevoegd kan worden.

Voor de actieve grondexploitaties waarvan de realisatie in 2023 aanleiding geeft tot het herzien van de jaarkredieten 2023 en 2024 wordt in dit hoofdstuk een compacte toelichting gegeven. De positieve en de negatieve grondexploitaties worden inhoudelijk afzonderlijk toegelicht. Overigens worden daarbij de bedragen niet concreet genoemd omdat dit zakelijke informatie is die markttechnisch niet openbaar gemaakt moet worden.

- Bijstellingen van de jaarkredieten 2023 van de positieve grondexploitaties leiden tot andere eindwaarden en tussentijdse winstnemingen van die grondexploitaties, toe te voegen aan de algemene reserve.
- Bijstellingen van de jaarkredieten 2023 van de negatieve grondexploitaties leiden tot andere netto contante waarden. Deze moeten worden aangepast op de verliesvoorziening negatieve grondexploitaties, ten laste van de algemene reserve.

Positieve grondexploitaties

In onderstaande tabel zijn de nieuwe eindwaarden met de bijbehorende verwachte tussentijdse winstnemingen van de positieve grondexploitaties als gevolg van bijstellingen van de jaarkredieten 2023 weergegeven.

Positieve grondexploitaties (in €1.000)	Eindwaarde Begroot	Eindwaarde Bijgesteld	Eindwaarde Verschil	Verwachte tussentijdse winstneming 2023
Meander 2	2.813	3.024	211	991
Wal 1	340	340	0	261
Terpen 1	982	974	-8	207
Terpen 2	2.885	2.885	0	255
Groene Gordijn	908	908	0	316
Stationsgebied	370	452	82	14
Oude Molen	1.276	1.269	-7	144
Totaal	9.574	9.852	278	2.188

Meander 2

Buurt 1 (35 huurwoningen en 44 koopwoningen aan de Zuiderdreef-Zwanenbloem-Lisdodde) is woonrijp opgeleverd en de groeninrichting en speelvoorzieningen zijn aangebracht. De resterende particuliere bouwkafeel aan de Zwanenbloem 30 is via inschrijving verkocht en geleverd. Deze woning is voorjaar 2023 in aanbouw genomen en inmiddels opgeleverd.

Buurt 2 met het collectief woonconcept Hof van Augusta (32 huur- en koopwoningen en 26 koopappartementen) is woonrijp opgeleverd en de laatste groeninrichting wordt eind 2023 aangebracht.

De woningen in Buurt 3 (53 rij geschakelde en vrijstaande koopwoningen aan de Kievitsbloem-Sportlaan) zijn medio 2023 opgeleverd en bewoond. Ook de 11 tiny houses in het aangrenzende Krabbenhofje zijn opgeleverd en bewoond. De gemeente is vervolgens gestart met het woonrijp maken, het afgraven van de aangrenzende waterpartij en zal de laatste groeninrichting eind 2023 aanbrenge

In Buurt 4 zijn voorjaar 2023 15 huurwoningen aan de Zuiderdreef opgeleverd en bewoond. De overige 59 koopwoningen (aan de Dotterbloem-Sterrekroos-Beemdkroon) zijn in aanbouw genomen en worden eind 2023 opgeleverd. Ook hier is de gemeente inmiddels gestart met het woonrijp maken van het openbaar gebied. De twee particuliere bouw kavels aan de Dotterbloem zijn verkocht en de woningen hier komen gedurende 2023-2024 in aanbouw.

Op het perceel tussen de Markiezaatsweg en Beemdkroon is het geselecteerde plan Dalwachters verder in ontwikkeling gebracht. De eerste van drie woongebouwen (met 48 van totaal circa 110 koopappartementen) heeft het hoogste punt bereikt en wordt eind 2023 opgeleverd. De voorverkoop van het tweede woongebouw met 35 koopappartementen loopt voorspoedig, dit gebouw wordt eind 2023 in aanbouw genomen. De bouw van het derde woongebouw volgt in 2024. Hier worden afspraken voorbereid, met ontwikkelaar en Stadlander, om de aanvankelijk beoogde 25 grotere koopappartementen om te zetten naar circa 45 kleinere sociale huurappartementen. Het perceel voor het vierde gebouw is voorjaar 2023 geleverd aan S&L Zorg die daar vervolgens een woonzorgvoorziening (46 zorgunits) in aanbouw heeft genomen. De oplevering daarvan is voorzien voorjaar 2024.

Voor Buurt 5 is voorjaar 2022 ingestemd met de koopovereenkomst met BPD, uitgaande van 72 koopwoningen aan de Sportlaan-Koekoeksbloem-Pijlkruid. De gefaseerde verkoop is juli 2022 gestart. Op basis van de voorverkoop zijn de percelen geleverd voor 24 rijwoningen aan de Koekoeksbloem (oplevering najaar 2023) en 10 tweekappers aan de Sportlaan (start bouw najaar 2023). Voor de woningen aan Pijlkruid zijn in een allonge aanvullende afspraken gemaakt om de aanvankelijke 24 tweekappers en vrijstaande woningen om te zetten naar 34 betaalbare rijwoningen. Daarvoor zal het in procedure gebrachte ontwerp-uitwerkingsplan gewijzigd worden vastgesteld.

Langs de Sportlaan-Koekoeksbloem zijn tevens circa 18 bouw kavels voor particulieren opgenomen. De gemeente zal de gefaseerde verkoop hiervan naar verwachting medio 2023 starten, zodra de overige woningen in Buurt 5 in aanbouw zijn genomen.

In Meander 2 is voor Buurt 4 voor de locatie Dalwachters in 2023 een niet geraamde meeropbrengst gerealiseerd vanwege meerwaardeverrekening van het eerste woongebouw in het plan Dalwachters. Dat heeft een positief effect op de verwachte eindwaarde van de grondexploitatie. Anderzijds schuift een deel van verwachte grondlevering binnen Buurt 4 in 2023 door naar 2024. Bovendien zijn er in Buurt 5 hogere kosten dan verwacht. Dit komt met name door extra kosten voor afgraven en transporteren van grond en noodzakelijke extra kosten voor aan te brengen bruggen. Per saldo resteert er een verwachte toename van de eindwaarde van €211.000.

Terpen 1

Het woonrijp maken binnen Terpen I (Hof van Reimerswaal en langs de Oostmoer) is najaar 2022 grotendeels afgerond. De resterende particuliere bouw kavel aan de Oostmoer 1 is voorjaar 2023 verkocht en geleverd en de woning is hier inmiddels in aanbouw.

De terp (Blauwborst) is bouwrijp gemaakt en voor de zes particuliere bouw kavels is de verkoop gestart. De inschrijvingen en toewijzing aan eerste kopers heeft medio 2023 plaatsgevonden. Deze verkopen via inschrijving (3 van de 6 kavels) worden eerst afgewikkeld, vervolgens zullen de overige

kavels in vrije verkoop worden gebracht. De eerste particuliere bouwplannen zullen naar verwachting voorjaar 2024 in aanbouw komen. Omdat een deel van de verwachte levering van een aantal vrijstaande kavels doorschuift naar 2024, levert dit een afname op van de verwachte eindwaarde van de grondexploitatie van €8.000.

Terpen 2

Binnen Terpen 2 zijn verderop aan de Oostmoer 24 tweekappers opgeleverd en medio 2023 is het openbaar gebied woonrijp ingericht. Eind 2022 zijn de gronden geleverd aan BPD voor de ontwikkeling van Zuidrand fase 3. Aan de Rietgors (andere zijde van de spoorlijn) zijn vanaf juni 2022 nog eens 22 tweekappers in verkoop gebracht. De verkoop hiervan verliep echter te traag en voorjaar 2023 is deze stopgezet omdat de voorverkoopdrempel niet werd gehaald. BPD beraadt zich de komende periode op een aangepast plan en/of een nieuwe verkoopopgave.

Vanuit de gemeente is de kaveluitgifte op 2 van 3 terpen voorbereid. Hiervoor is een herziening van het bestemmingsplan in procedure gebracht en vastgesteld door de gemeenteraad. Daarmee is het aantal woningen per terp verminderd en de bouwregeling daarop wordt afgestemd. Voor de grondexploitatie Terpen 2 worden op dit moment geen financiële mutaties voorzien die aanleiding geven tot het herzien van de grondexploitatie en de verwachte eindwaarde.

Stationsgebied

De grondexploitatie Stationsgebied wordt onderdeel van de pilotontwikkeling Plein 13. Gekoppeld aan die toekomstige ontwikkeling worden de voor 2023 opgenomen grondleveringen en de bijbehorende kosten doorgeschoven naar 2024. Daarnaast is een contractuele meerwaardeverrekening door het verlopen van een tijdvak verlaagd. Per saldo is het effect dat de eindwaarde van deze grondexploitatie met €82.000 toeneemt.

Oude Molen

Voor bedrijventerrein Oude Molen schuift een groot deel van de kosten van het woonrijp maken door naar 2024 omdat een aantal kavels niet meer in 2023 maar in 2024 zullen worden geleverd. Dat betekent dat ook een deel van de voor 2023 geraamde opbrengsten voor de levering van bouw kavels naar 2024 doorschuift. Per saldo leidt dat tot een afname van de eindwaarde van €7.000.

Overige positieve grondexploitaties

Voor de overige twee positieve grondexploitaties (Wal 1 en Groene Gordijn) worden op dit moment geen afwijkingen op de voortgang voorzien of voor de financiële mutaties die aanleiding geven tot het herzien van de verwachte eindwaarden.

Negatieve grondexploitaties

In onderstaande tabel zijn de netto contante waarden van de negatieve grondexploitaties als gevolg van bijstellingen van de jaarkredieten 2023 weergegeven.

Negatieve grondexploitaties (in €1.000)	Netto contante waarde: Begroot	Netto contante waarde: Bijgesteld	Netto contante waarde: Verschil
Havendijk en Plein	-9.647	-9.693	-46
Nieuwe Vesting Zuid Oost	-16.693	-16.722	-29
Nieuwe Vesting Zuid West	-26.280	-26.280	0
Wouwseweg	-3.116	-3.136	-20
Totaal	-55.736	-55.831	-95

Havendijk en Plein

In dit deelgebied is de afgelopen jaren gewerkt aan het herstel van de Oude Buitenhaven en Waterschans. De uitgeefbare gronden langs de Havendijk en Havenplein zijn daarmee in een nieuwe omgeving komen te liggen. De percelen worden momenteel vrijgemaakt van opslag van materialen en tijdelijke depots met grond.

De resterende percelen stonden tot medio 2023 via de gemeentelijke website te koop. In april 2022 heeft het college vervolgens ingestemd met de uitkomst van een partij- en planselectie gericht op logieshuisvesting voor circa 450 internationale werknemers. Deze partij is medio 2022 gestart met de omgevingsdialog en planuitwerking en heeft april 2023 de aanvraag Omgevingsvergunning ingediend. De verkoopovereenkomst is augustus 2023 getekend. De afgifte van de Omgevingsvergunning is voorzien eind 2023.

Voor de grondexploitatie Havendijk en Plein worden er in 2023 minder kosten verwacht dan er staat begroot. Deze afwijking heeft te maken met de besluitvorming over de migrantenhuisvesting in Havendijk en Plein. De kosten schuiven door naar 2024.

Ook de opbrengsten voor de verkoop van de gronden in Havendijk en Plein schuiven door naar 2024. Deze afwijking heeft eveneens te maken met een vertraging in de besluitvorming van de migrantenhuisvesting. Per saldo levert dit een afname van de netto contante waarde op van de grondexploitatie van €46.000.

Nieuwe Vesting Zuid West (fase 2)

Binnen dit deelgebied zijn de resterende 146 woningen opgeleverd en in gebruik genomen. Naast het eerder gerealiseerde Soete Veste (65 koopwoningen) betreft dit Oost-Kwartier (29 koopwoningen, 67 koop- en huur appartementen) en Westkwartier (21 huurwoningen, 29 koopappartementen).

Vervolgens is het woonrijp maken van de Melassekaai, Colognekaai, Affuit en Beckaff afgerond. De groeninrichting bij de helling voorlangs Westkwartier (Colognekaai) is afgewerkt. Tenslotte is de eerste fase van de aanleg van de nieuwe Spirituslaan uitgevoerd. Daarmee wordt het bewonersverkeer naar fase twee schoon en veilig gescheiden van het bouwverkeer naar fase drie. Hier zijn ook de bomen aangeplant die zijn geschonken door de Stichting Bomen van de Spiritus.

Voor de grondexploitatie Nieuwe Vesting Zuid West worden op dit moment geen financiële mutaties voorzien die aanleiding geven tot het herzien van de grondexploitatie en de verwachte netto contante waarde.

Nieuwe Vesting Zuid Oost (fase 3)

Binnen de derde en laatste fase van Nieuwe Vesting zijn de deelplannen Suikerwerk (31 koopwoningen, 24 koopappartementen) en Zuydkwartier (18 huurwoningen, 19 huurappartementen, 13 koopappartementen) in aanbouw genomen. De oplevering daarvan is voorzien eind 2023. Het plan Wittouck (10 koopwoningen, 25 koopappartementen) loopt qua verkoop wisselend. De 10 woningen zijn na voorverkoop in aanbouw genomen. De appartementen zijn uit verkoop gehaald en worden herontwikkeld naar een betaalbaarder programma en gebouw/programma. Met de erven van de voormalige bewoner van Wittoucksingel 35 (woonhuis in het voormalige Oesterlaboratorium) zijn de aankoopgesprekken afgerond. Het college heeft voorjaar 2023 ingestemd met deze aankoop. Daarmee kon vervolgens de afronding van de aansluiting Markiezaatsweg-Van Koningenburgweg worden uitgevoerd. Het resterende perceel is bodemkundig gesaneerd en het woonhuis is tijdelijk in gebruik genomen door de aannemer van Wittouck. Vervolgens zal het woonhuis medio 2024 in openbare verkoop worden gezet.

Voor Nieuwe Vesting Zuid Oost worden er meer kosten gemaakt dan begroot in 2023. Deze kosten zitten vooral in extra kosten voor het woonrijp maken en extra kosten van de wegverbreding bij de Van Konijnenburgweg/Markiezaatsweg. Ook schuift er een deel van de verwachte kosten door naar 2024. Dit zijn met name kosten woonrijp maken en bodemsanering van het binnenterrein perceel 7.

In 2023 komen er minder opbrengsten binnen dan er verwacht, dit heeft te maken met het achterblijven van de verkoop van het appartementencomplex Wittouck. Deze opbrengsten schuiven door naar 2024. Per saldo levert dit een afname van de netto contante waarde op van de grondexploitatie van €29.000.

Wouwseweg

Voor de grondexploitatie Wouwseweg zijn woningbouwafspraken gemaakt met Stadlander en Novaform. Medio 2022 is deze projectmatige woningbouw vanuit Novaform opgeleverd, totaal 26 koopwoningen aan de Wouwseweg-Ambachtsweg en 25 koopwoningen aan de Wouwseweg-Buurtweg. De gemeente heeft dit voorjaar daarvoor ook de laatste woonrijp activiteiten laten uitvoeren. Daarbij zijn voor rekening van Stadlander eveneens grondwerkzaamheden verricht. De eindafrekening wordt eind 2023 afgewikkeld. Met de afdeling Beheer wordt de komende periode de herinrichting van resterende delen van de Wouwseweg opgepakt.

Aan de Ambachtsweg is voorjaar 2023 een perceel geleverd aan Dagelijks Leven die daar het Alterehuis in aanbouw heeft genomen. Dit is een woonzorgvoorziening voor 20 bewoners.

Voor enkele resterende bedrijfskavels is medio 2022 een bestemmingsplan in procedure gebracht om daar woningbouw mogelijk te maken. Met Aan de Stegge zijn hierover afspraken gemaakt (5 starterswoningen op de hoek met de Industrieweg, 10 patiowoningen aan de Ambachtsweg en 2 tweekappers aan de Wouwseweg 19-21). Het bestemmingsplan ligt oktober 2023 ter vaststelling voor bij de gemeenteraad. De woningen komen dan eind 2023 in verkoop.

Voor Wouwseweg zijn er in 2023 extra kosten voor bouwrijp maken door een andere wegingdeling in het gebied en de aanleg van extra parkeervakken. Een deel van de opbrengsten van de levering van percelen schuift door naar 2024. Per saldo levert dit een afname van de netto contante waarde op van de grondexploitatie van €20.000.

Samenvattend overzicht algemene reserve

Per saldo leiden alle mutaties in 2023 tot het volgende effect op de algemene reserve:

	Effect op de algemene reserve (in €1.000)
Toevoeging aan algemene reserve i.v.m. tussentijdse winstneming 2023	2.188
Onttrekking aan algemene reserve i.v.m. dotatie aan de verliesvoorziening negatieve grondexploitaties	-95
Totaal effect op de algemene reserve	2.093

5 Kapitaallasten en investeringen

Sinds 2019 wordt gewerkt met moederkredieten. Daarbij is afgesproken dat de gemeenteraad het uitvoeringsplan voor het eerste jaar bij de begroting vaststelt en kennis ervan neemt voor de latere jaren. Bij de concernberichten worden de kredieten die beschikbaar zijn gesteld dan geformaliseerd door de gemeenteraad. Dit betreft een administratief technische handeling en betreft geen heroverwegingsmoment.

Wanneer het project niet in 2023 wordt afgerond, wordt ook gelijk het budget voor 2024 beschikbaar gesteld, omdat een project halverwege niet meer gestopt kan worden. Dit wordt nu voor onder andere het project Veldverlichting buitensport voorgesteld. In totaal wordt er voor dit project gevraagd om een bedrag van €850.000 beschikbaar te stellen; €575.000 in 2023 en €275.000 in 2024.

Er wordt gevraagd om voor diverse investeringen in totaal €3,9 miljoen beschikbaar te stellen. Het gaat dan om €3,4 miljoen in 2023 en €0,6 miljoen in 2024. Het betreffen de volgende kredieten:

Beschikbaar gestelde kredieten nog te formaliseren (bedragen in €1.000)	Totaal	2023	2024
<i>Bedrijfsvoering en bedrijfsmiddelen</i>			
A) Verhuizing ISD naar Stads kantoor	125	125	
B) Evenementenkasten	23	23	
C) Unesco Global Geopark	169	85	85
Subtotaal Bedrijfsvoering en bedrijfsmiddelen	317	233	85
<i>Vastgoed</i>			
A) Verduurzaming luchtbehandeling De Maagd	250	25	225
B) Veldverlichting buitensport	850	575	275
C) Verduurzaming Markiezenhof	150	150	
D) Verduurzaming klimaatinstallatie Stadhuis	50	50	
E) Verduurzaming Hof van Ram (Heemkunde)	25	25	
F) Verduurzaming De Wittenhorst	75	75	
G) Beregeningsinstallatie Rozenoord	60	60	
Subtotaal Vastgoed	1.460	960	500
<i>Openbare Ruimte</i>			
A) Voorbereiding Gouvernementsplein	25	25	
B) Voorber. Parkeergarage De Parade	50	50	
C) Weg Wouwseweg Halsteren	50	50	
D) Beschoeiing Cromvliet	150	150	
E) VRI Randweg Noord Burg. Wittelaan	250	250	
F) Vervanging straatmeubilair	322	322	
G) Weg Vierlinghweg	57	57	
Subtotaal Openbare Ruimte	904	904	
<i>Riolering</i>			
A) Bosstraat	50	50	
B) Wateroverlast Nieuwe Molenweg	50	50	
C) Rooseveltlaan	110	110	
Subtotaal Riolering	210	210	
<i>IHP</i>			
A) Indexering Aanloop uitbreiding 10e en 11e lokaal	153	153	
B) Indexering El Feth	668	668	
C) Indexering El Feth Integraal Kind Centrum	78	78	
D) Zeeridder	150	150	
Subtotaal IHP	1.049	1.049	
Totaal	3.940	3.356	585

Na het beschikbaar stellen van de kredieten, geeft de uitnutting van het Uitvoeringsplan 2023-2026 het overzicht zoals hieronder weergegeven. Dit zijn dus de al eerder beschikbaar gestelde kredieten bij het 1^e Concernbericht 2023 en de in dit 2^e Concernbericht 2023 opgenomen beschikbaar te stellen kredieten.

Uitvoeringsplan 2023-2026 (bedragen in €1.000)	2023	2024
<i>Bedrijfsvoering/-middelen</i>		
Beschikbaar gesteld in 2023	1.034	431
Nog beschikbaar te stellen 2023-2026	453	
<i>Subtotaal bedrijfsvoering/-middelen</i>	<i>1.487</i>	<i>431</i>
<i>Vastgoed</i>		
Beschikbaar gesteld in 2023	1.492	500
Nog beschikbaar te stellen 2023-2026	585	
<i>Subtotaal vastgoed</i>	<i>2.077</i>	<i>500</i>
<i>Openbare Ruimte</i>		
Beschikbaar gesteld in 2023	4.097	0
Nog beschikbaar te stellen 2023-2026	1.716	
<i>Subtotaal openbare ruimte</i>	<i>5.813</i>	<i>0</i>
Totaal moederkrediet bedrijfsvoering/-middelen, vastgoed en openbare ruimte	9.377	931
Budget voor 2023	8.255	
Overschrijding moederkrediet	-1.122	
<i>Riolering</i>		
Beschikbaar gesteld in 2023	4.897	0
Nog beschikbaar te stellen 2023-2026	970	
Totaal riolering	5.866	
Budget voor 2023	6.300	
Onderschrijding moederkrediet	434	
<i>Integraal huisvestingsplan (IHP)</i>		
Beschikbaar gesteld in 2023	1.049	
Nog beschikbaar te stellen 2023-2026	1.614	
Totaal IHP	2.664	
Budget voor 2023	2.664	
Onderschrijding moederkrediet	0	

6 Recapitulatie

Overzicht van alle financiële wijzigingen

De tabel op de volgende pagina geeft het overzicht van de financiële mutaties welke het begrotingssaldo beïnvloeden. Naast deze onderdelen worden in de begrotingswijziging de budgettaire neutrale financiële mutaties opgenomen. Deze hebben geen effect op het begrotingssaldo en zijn daarom niet opgenomen in onderstaande tabel. Per mutatie is het effect weergegeven in de kolom totaal en in de laatste twee kolommen geven we aan of dit effect incidenteel (INC) of structureel (STR) is.

Progr.	Onderwerp	Saldo 2023 (in €1.000)		
		Totaal	INC	STR
P01	Hogere energiekosten	-289	-289	
	Duurzame digitale dienstverlening	185	185	
	Vergoeding voor reclame aan lichtmasten	150	115	35
	Kosten voor de Tweede Kamer verkiezingen	-125		-125
	Rijksbijdrage – Saldo Meicirculaire 2023	102		102
	Hogere onroerendezaakbelasting (OZB)	90		90
	Lager dividend van Saver	-85	-85	
	Hoger dividend van GBE Aqua en PZEM	61		61
	Vervallen van pachten voor BVG-gebouw	-61		-61
	Hoger dividend van BNG en Enexis	61	41	20
	Resterende mutaties P01 (<€50.000)	-28	-68	40
P02	Naheffing brandweer intekentaak FLO	-86	-86	
	Resterende mutaties P02 (<€50.000)	6	6	
P03	Hogere energiekosten	-490	-490	
	Hogere degeneratievergoeding kabels en leidingen	230	230	
	Resterende mutaties P03 (<€50.000)	-40	-40	
P04	Lagere uitvoeringskosten Economie 2023	100	100	
	Lagere opbrengst Havengelden	-100	-100	
	Verkoopopbrengst van een kavel	95	95	
	Resterende mutaties P04 (<€50.000)	-25	-25	
P05	Financiering doordecentralisatie	-310		-310
	Hogere energiekosten	-150	-150	
	VvE Brede school Borgvliet: Kosten 2021 en 2022	-117	-117	
	Resterende mutaties P05 (<€50.000)	-35	-10	-25
P06	Hogere energiekosten	-359	-359	
	Verschuiving naar 2024 van verkoop van perceel De Beeklaan	-305	-305	
	Werkbudget afstoten/borgen van monumenten	100	100	
	Te laag begrote huurkosten voor sporthal de Boulevard	-71	-71	
	Resterende mutaties P06 (<€50.000)	14	14	
P07	Huisvesting van Oekraïense vluchtelingen	2.524	2.524	
	Kostentoename in de jeugdzorg	-1.000		-1.000
	Hogere energiekosten	-204	-204	
	Hulp en ondersteuning aan gedupeerden van de toeslagenaffaire	92	92	
P08	Resterende mutaties P07 (<€50.000)	15	15	
	Participatietrajecten	312	312	
	Vroegsignalering schulden	166	166	
	Bijzondere bijstand, vroegsignalering	145	145	
P10	Hogere opbrengsten Parkeerbelasting	820	283	537
	Verkoop van grond op De Schans	335	335	
	Verhogen eigen vermogen van Parkeerbeheer	-150	-150	
	Gevolgen project Snippergrond	144	144	
	Hogere energiekosten	-110	-110	
	Lagere opbrengsten omgevingsvergunningen	-100	-100	
	Bijdrage aan Schanskorf de Zeeland	83	83	
	Resterende mutaties P10 (<€50.000)	22	22	
Totaal mutaties 2e concernbericht 2023		1.612	2.248	-636
Beginstand 2e Concernbericht 2023		-1.991		
Saldo Begroting 2023 na 2e Concernbericht 2023		-379		

Overzicht van alle voorgestelde overhevelingen van 2023 naar 2024

Overhevelingen 2e concernbericht 2023		Programma	Bedrag (in €1.000)	Naar jaar
1	Pijlervisies	P01	545	2024
2	Duurzame digitale dienstverlening	P01	50	2024
3	Herstelkosten containerterminal	P04	337	2024
4	Onderzoek en advieskosten onderwijshuisvesting	P05	90	2024
5	Rijkscompensatiemiddelen cultuur	P06	172	2024
6	Niet uitgevoerd grootonderhoud buitensportaccommodaties	P06	150	2024
7	Kwartiermaker CKB	P06	21	2024
8	Impuls integrale samenwerking sociaal domein	P07	260	2024
9	Inzet van een jeugdondersteuner	P07	86	2024
10	Coronagelden armoedeverzachting	P08	706	2024
11	Warmtetransitie	P09	27	2024
12	Invoering omgevingswet	P10	115	2024
13	Regie op volkshuisvestingsbeleid	P10	25	2024
Totaal aan overhevelingen			2.584	